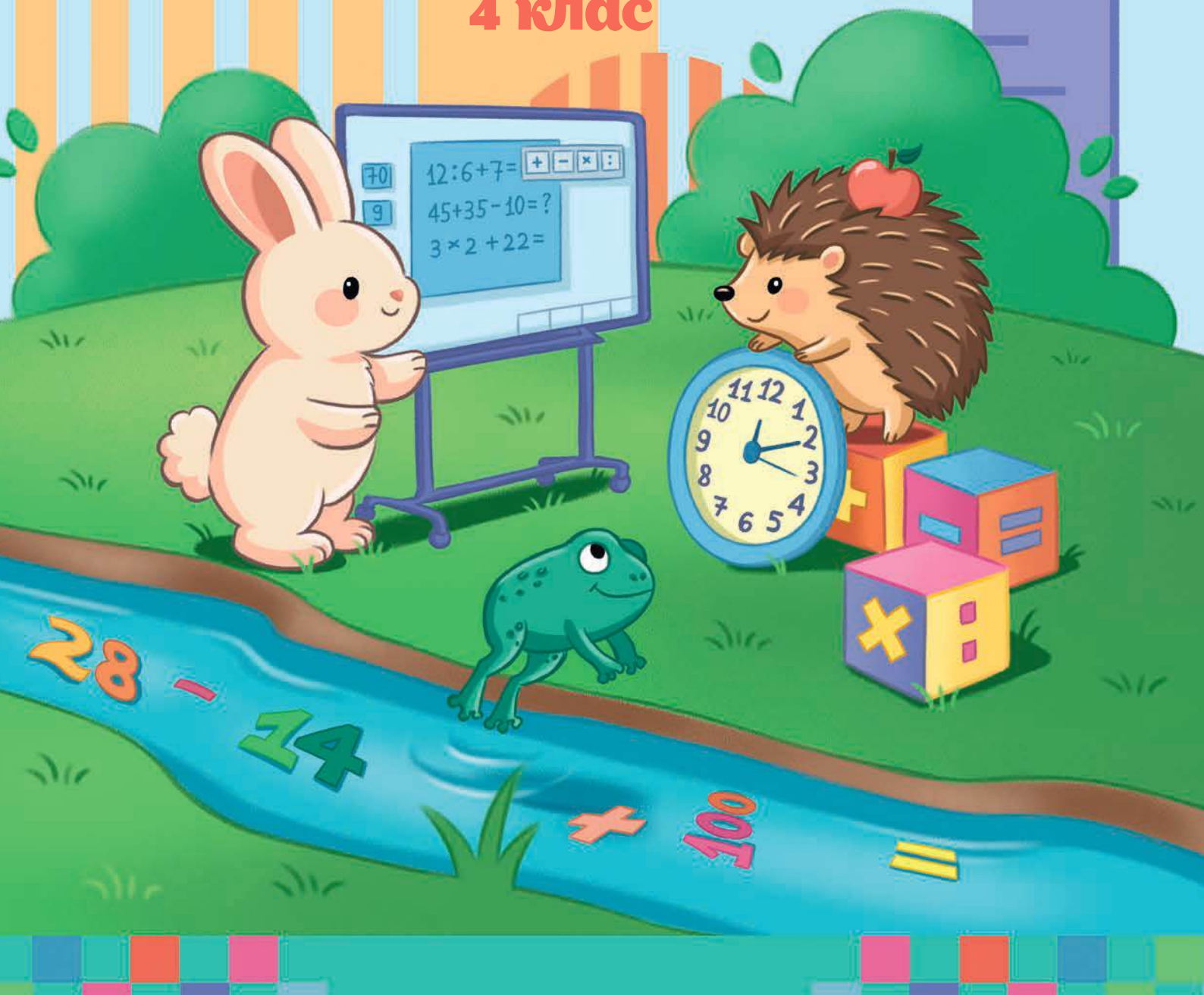
Леся Прохоренко
Віра Фесенко
Крістіна Тороп

МАТЕМАТИКА

4 клас

УДК 373.3.016:51 — 056.2/.3(075.3)
П 84

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 20.03.2026 № 496)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Підручник відповідає типовій освітній програмі для 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку (під керівництвом Чеботарьової О. В.)

Прохоренко Л., Фесенко В., Тороп К.

П 84 Математика : підручник для осіб з особливими освітніми потребами (F 70) : 4 клас. — Чернівці : МПП «Букрек», 2026. — 144 с.: іл.

ISBN 978-966-997-324-5

УДК 373.3.016:51 — 056.2/.3(075.3)

Інтерактивний електронний додаток до підручника розміщено за посиланням:

https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:Bukrek+Matematyks4.1+24.11.2025/course/

© Прохоренко Л. І., Фесенко В. Г., Тороп К. С.
© МПП «Букрек», 2026

ISBN 978-966-997-324-5

Навчальне видання

ПРОХОРЕНКО Леся Іванівна, ФЕСЕНКО Віра Григорівна, ТОРОП Крістіна Сергіївна

МАТЕМАТИКА

Підручник для 4 класу для осіб з особливими освітніми потребами (F 70)
Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Підручник відповідає державним санітарним нормам
і правилам «Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Редакторки *Оксана Кліщ, Галина Шведюк*
Коректорка *Неля Савєльєва*
Верстка *Дениса Прохоренка*

Формат 84x108/16. Ум.-друк. арк. 15,12. Обл.-вид. 12,0.
Тираж 9888 прим. Зам. № 1911.

Видавець і виготовлювач МПП «Букрек», вул. С. Костишина, 10, м. Чернівці, 58002.
Тел.: (0372) 55-29-43, +380 66 400 87 05.
E-mail: info@bukrek.net. Сайт: www.bukrek.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ЧЦ № 1 від 10.07.2000 р.

Звернення до учнів та учениць

Дорогі діти!

Ви тримаєте в руках підручник з математики, який допоможе вам упевнено крокувати світом чисел, обчислень і геометричних фігур. На його сторінках вас чекають цікаві завдання, зрозумілі пояснення та приклади з повсякденного життя.

Разом ми:

- навчимося впевнено працювати з числами в межах 100;
- опануємо додавання і віднімання (усно й письмово, з переходом через розряд);
- закріпимо знання з множення й ділення та таблиці множення;
- дізнаємося, що таке парні й непарні числа;
- навчимося працювати з іменованими числами, мірами довжини, маси, вартості, місткості та часу;
- розв'яжемо прості й складені текстові задачі;
- познайомимося з відрізками, кутами, геометричними фігурами, багатокутниками, кругом і колом.

Математика допоможе вам навчитися мислити логічно, уважно читати умову, знаходити різні способи розв'язання та радіти власним успіхам. Якщо щось не виходить одразу – не хвилюйтесь.

Ми віримо у вас, радіємо кожному вашому кроку вперед.

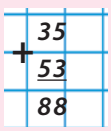
Нехай математика стане вашим надійним помічником у школі й у житті. Бажаємо цікавих відкриттів, наполегливості та задоволення від навчання!

З найкращими побажаннями

Леся Прохоренко,
Віра Фесенко,
Крістіна Тороп

Умовні позначки:

 — домашнє завдання.

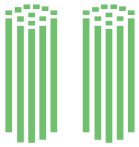

— зразок виконання.

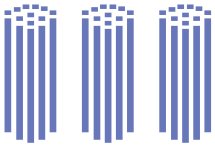
Нумерація в межах 100

Урок 1

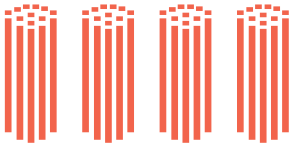
1 Розглянь, як утворено десятки. Назви їх.

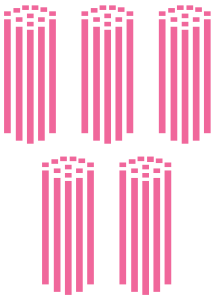
2 десятки = 20
двадцять

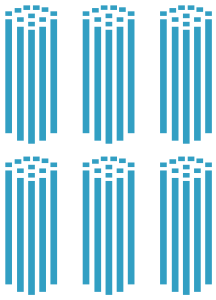
3 десятки = 30
тридцять

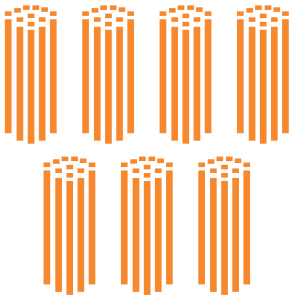
4 десятки = 40
сорок

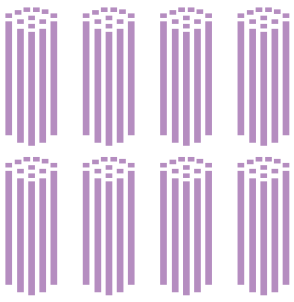
5 десятків = 50
п’ятдесят

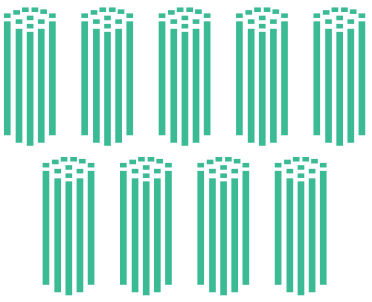
6 десятків = 60
шістдесят

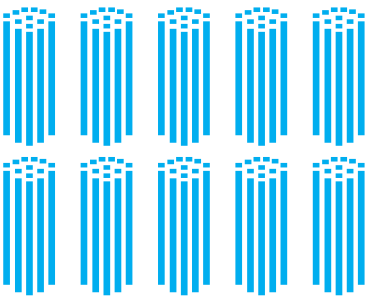
7 десятків = 70
сімдесят

8 десятків = 80
вісімдесят

9 десятків = 90
дев’яносто

10 десятків = 100
1 сотня або сто

Числа від 1 до 100 утворюються за допомогою одиниць і десятків.

Одиниця — це найменше натуральне число.

Десяток — це 10 одиниць.

У числах від 10 до 99 є одиниці та десятки.

Наприклад:
34 = 3 десятки і 4 одиниці
58 = 5 десятків і 8 одиниць
100 — це 10 десятків або 1 сотня

Число	Десятки	Одиниці	Читаємо
26	2	6	двадцять шість
47	4	7	сорок сім
83	8	3	вісімдесят три
59	5	9	п'ятдесят дев'ять

У числах **10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100** зовсім відсутні одиниці, тому на їхньому місці ставиться цифра **0**.

2 Полічи від 1 до 100, називаючи пропущені числа. Котрому десятку належать числа кожного рядка?

1	2	3	4	5	?	7	8	9	10	перший десяток
11	12	13	14	15	16	17	?	19	20	другий десяток
21	22	23	?	25	26	27	28	29	30	третій десяток
31	?	33	34	35	36	37	38	39	40	?
41	42	43	44	45	?	47	48	49	50	п'ятий десяток
51	52	53	54	55	56	57	58	?	60	?
61	?	63	64	65	66	67	68	69	70	?
71	72	73	74	75	76	77	78	79	?	?
81	82	83	84	85	86	87	88	89	?	?
91	92	93	94	?	96	97	98	99	100	десятий десяток

3 Полічи від 1 до 50, потім від 50 до 100.

Назви числа, які стоять:

- перед числом 47;
- після числа 59;
- між числами 33 і 35.

Полічи десятками: 10, 20, 30, …, 100.

Полічи двійками від 2 до 20.

Назви усі числа між 68 і 75.

4 Назви числа:

- п'ятого десятка;
- шостого десятка;
- сьомого десятка;
- восьмого десятка;
- дев'ятого десятка.

5 Розглянь таблицю першої сотні. Що повторюється у кожному ряду?

1	11	21	31	41	51	61	71	81	91
2	12	22	32	42	52	62	72	82	92
3	13	23	33	43	53	63	73	83	93
4	14	24	34	44	54	64	74	84	94
5	15	25	35	45	55	65	75	85	95
6	16	26	36	46	56	66	76	86	96
7	17	27	37	47	57	67	77	87	97
8	18	28	38	48	58	68	78	88	98
9	19	29	39	49	59	69	79	89	99
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

У таблиці 10 стовпчиків. Це числа десятків. Кожен стовпчик закінчується круглими десятками.

Урок 2

1 Обчисли вирази.

18 + 2	17 + 3	14 + 6	21 + 5
27 + 3	7 + 12	5 + 13	41 + 9

2 Скажи, що більше:

- 5 одиниць чи 4 десятки?
- 9 одиниць чи 1 сотня?
- 6 одиниць чи 1 десяток?
- 1 сотня чи 90?
- другий десяток чи 2 десятки?
- 1 сотня чи 1 десяток?
- 3 десятки чи 9 десятків?

3 Запиши числа словами: **37**; **59**; **91**.

4 Запиши число, у якому:

- десятків стільки, скільки в числі 40, а одиниць — 6;
- десятків на 1 більше, ніж у числі 28.

5 Полічи:

- від 25 до 35;
- від 52 до 87;
- від 40 до 60;
- від 10 до 15;
- від 15 до 29;
- від 12 до 22.

6 Порівняй числа, постав >, < або =.

35 ☐ 53 72 ☐ 27 48 ☐ 48

Урок 3

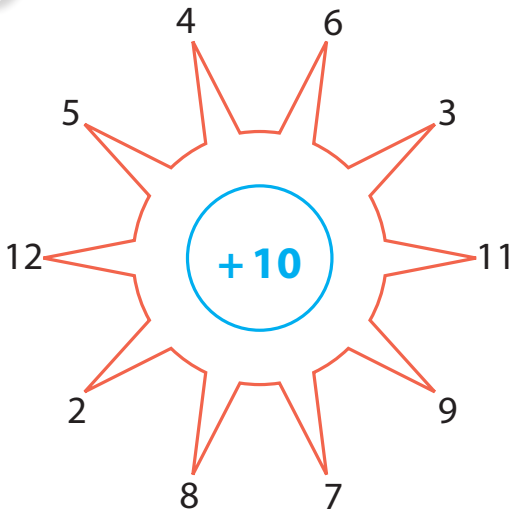
1 Скажи, яке число більше:

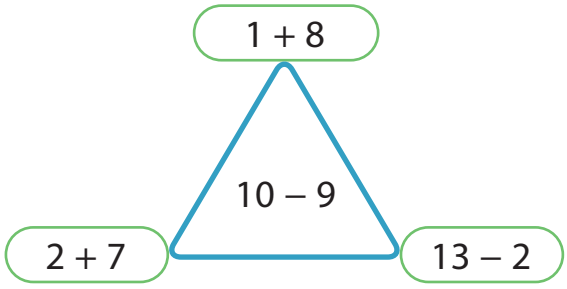
- 47 чи 74?
- 60 чи 59?
- 89 чи 90?

2 Назви **найбільше** двоцифрове число.

Назви **найменше** двоцифрове число.

3 Обчисли.

4 Розклади числа на десятки й одиниці:

56 =

78 =

91 =

47 =

Зразок виконання

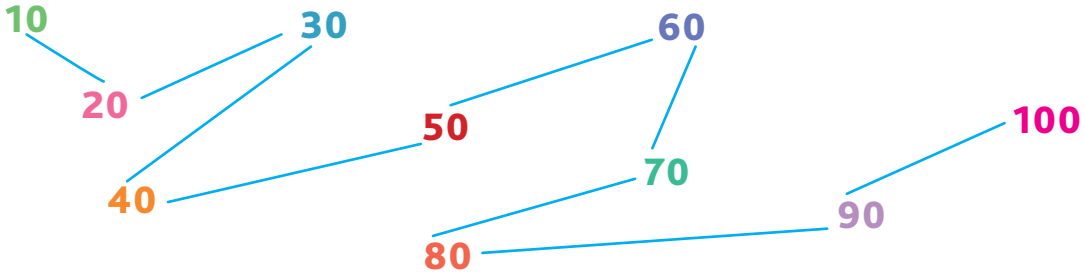
3	4	=	3	0	+	4

5 Розв'яжи задачу.

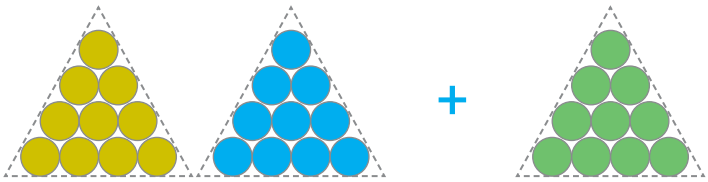
На полиці стояло 40 книжок. Поставили ще 5 книжок. Скільки книжок стало на полиці?

Урок 4

1 Полічи десятками.

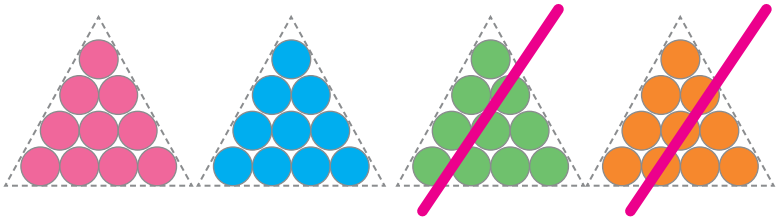

2 Поміркуй, як отримати значення виразу: **20 + 10 = 30**.

2 десятки + 1 десяток = 3 десятки

3 Знайди значення виразу **40 – 20**.

4 десятки – 2 десятки = 2 десятки,
отже 40 – 20 = 20.

4 Обчисли.

30 – 20	50 – 30	70 + 30	80 – 40

5 Розв'яжи задачу.

На дереві сиділо 35 пташок. 5 відлетіло. Скільки пташок залишилося?

Урок 5

1 Прочитай числа в таблиці. Що означає в запису цих чисел кожна цифра? Порівняй значення цифр у числах **45** і **54**.

Сотні	Десятки	Одиниці
	4	5
	5	4
1	0	0

2 Доповни ряди чисел (постав пропущені числа).

5, 10, ☐, ☐, 25 32, 42, ☐, ☐, 72 100, 90, ☐, ☐, 60

Одноцифрові числа складаються з однієї цифри (знака). Приклади одноцифрових чисел: 5, 3, 0, 2, 8.

Двоцифрові числа складаються з двох цифр (знаків). Двоцифрові числа: 31, 76, 42, 89, 62.

3 Обчисли.

34 + 6	60 – 20	90 – 4	70 – 8	84 – 3
45 – 5	40 + 10	55 + 5	69 + 1	20 + 30

Якщо число містить одну сотню і ще кілька десятків та одиниці — це трицифрове число. Спочатку називаємо **сто**, а потім число, утворене з десятків і одиниць.

4 Прочитай числа у таблиці.

Сотні	Десятки	Одиниці
	9	1
	9	9
1	0	0
1	0	1

Додавання і віднімання в межах 100 без переходу через розряд

Урок 6

1 Запиши склад числа: **2**; **6**; **5**; **7**; **9**; **4**.

2 Розглянь обчислення. Прочитай пояснення.

Розглянемо вираз 35 + 2

- Записуємо число **35** сумою доданків: **30 + 5**
- Додаємо одиниці до одиниць: **5 + 2 = 7**
- Додаємо отриманий результат до десятків: **30 + 7 = 37**

35 + 2 = (30 + 5) + 2 = 30 + 30 + (5 + 2) = 30 + 7 = 37

Розглянемо вираз 2 + 35

- Розкладаємо число **35** на десятки і одиниці: **30 + 5**
- Спочатку додаємо одиниці: **2 + 5 = 7**
- До отриманого результату додаємо десятки: **7 + 30**

2 + 35 = 2 + (30 + 5) = (2 + 5) + 30 = 7 + 30 = 37

Від перестановки доданків сума не змінюється.

3 Обчисли.

44 + 3	4 + 33	35 + 4	6 + 22
26 + 2	5 + 32	24 + 2	17 + 2

4 Заповни порожні місця, щоб рівності були правильними.

45 + ☐ = 49 ☐ + 20 = 24 75 + ☐ = 77 ☐ + 5 = 27

Урок 7

1 Розглянь обчислення. Прочитай пояснення.

Розглянемо вираз 38 – 3

- Розкладаємо число **38** сумою доданків: **30 + 8**
- Віднімаємо одиниці від одиниць : **8 – 3 = 5**
- Додаємо до десятків отриману різницю: **30 + 5 = 35**

38 – 3 = (30 + 8) – 3 = 30 + (8 – 3) = 30 + 5 = 35

Розглянемо вираз 35 – 5

- Розкладаємо число **35** сумою доданків: **30 + 5**
- Віднімаємо одиниці від одиниць : **5 – 5 = 0**
- Додаємо до десятків отриману різницю: **30 + 0 = 30**

35 – 5 = (30 + 5) – 5 = 30 + (5 – 5) = 30 + 0 = 30

2 Обчисли.

65 – 1 29 – 3 77 – 6 49 – 7 68 – 2 95 – 3

3 Обчисли.

10 + 9 = 19

Додати
Плюс
Збільшити
Сума

19 – 10 = 9

Відняти
Мінус
Зменшити
Різниця

4 Розв'яжи задачу. Вибери правильну відповідь розв'язання.

На дереві сиділо 36 пташок, прилетіло ще 24. Скільки пташок стало?

а) 36 + 24 = 60; **б)** 36 – 24 = 14; **в)** 36 + 36 = 72.

5 Продовж ряди чисел.

10, 20, 30, ☐, ☐, ☐;

15, 25, 35, ☐, ☐;

41, 42, 43, ☐, ☐, ☐;

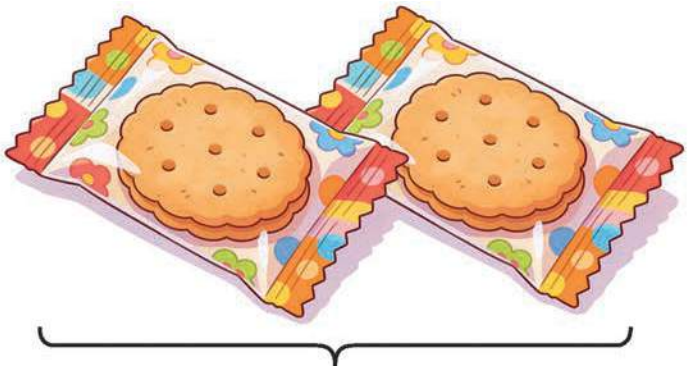
68, 70, 72, ☐, ☐.

6 Розв'яжи задачу.

Одна пачка печива коштує 15 грн. Скільки коштують 2 такі пачки разом?

15 грн

? грн

Урок 8

1 Прочитай числа.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

12 13 14 15 16 17 18 19 20

Всі числа, які стоять у числовому ряду ліворуч від даного числа, менші від нього. Всі числа, які стоять праворуч від даного числа, – більші від нього.

2 Прочитай числа за зразком:

Зразок виконання

16 – це 1 десяток і 6 одиниць

15 – це…

12 – це…

20 – це…

17 – це…

3 Завдання на логіку та мислення. Подумай і дай відповідь.

- Яке число стоїть між 58 і 60?
- Якщо додати до 29 одиницю, яке число отримаємо?
- Яке число на 10 більше від 47?
- Яке число на 20 менше від 80?
- Знайди пару чисел, у яких різниця дорівнює 1.

4 Напиши числовий ряд від 10 до 100 десятками.

5 Назви усі числа, у яких однакові цифри **(наприклад, 22, 33, 44…)**.

Урок 9

1 Скільки одиниць у десятку?

Додай до десяти ще 1 паличку. Скільки всього буде паличок?

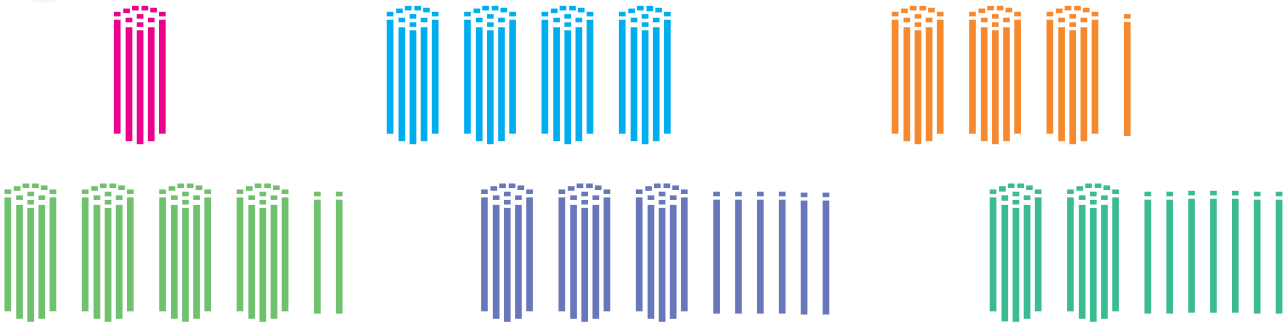
Додай до десяти 2 палички. Скільки всього буде паличок?

2 Обчисли.

5 дес. + 2 дес.
8 дес. – 6 дес.
5 дес. – 2 дес.
4 дес. + 4 дес.

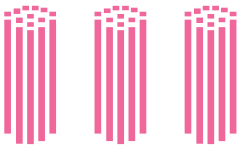
3 Скільки паличок на кожному малюнку?

4 Полічи, скільки паличок.

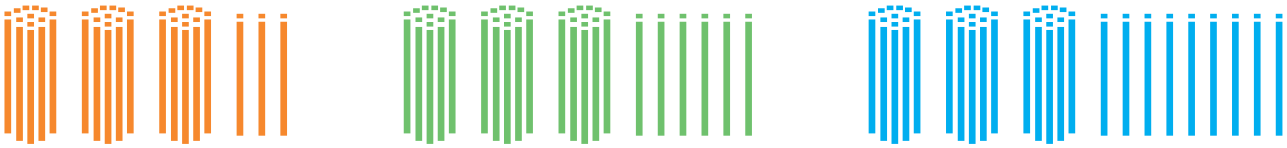

Поклади ще одну паличку. Скільки стало паличок?

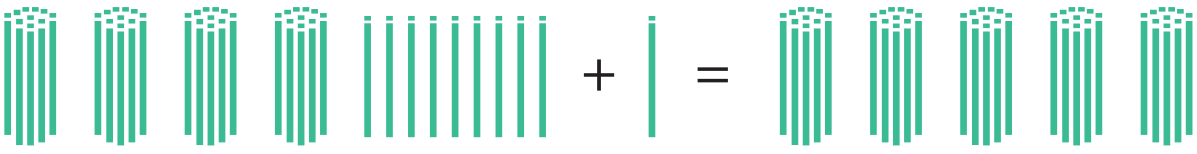

Урок 10

1 Скільки паличок на кожному малюнку?

2 Поклади 4 десятки паличок і 9 паличок, додай ще одну паличку. Скільки стало паличок?

3 Запиши за зразком:

Зразок виконання

35 – це 3 дес. і 5 од.

86 – це

27 – це

78 – це

59 – це

4 Знайди потрібну рибку. Обчисли вирази.

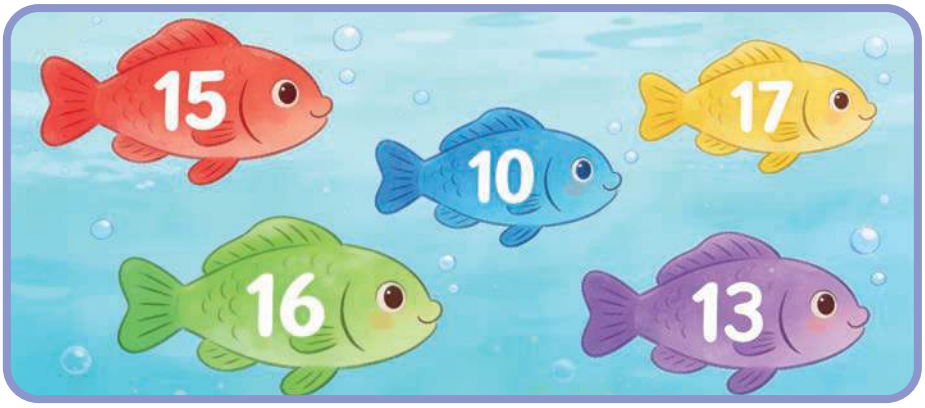
а) 8 + 1 + 1

б) 7 + 3 + 6

в) 15 – 5 + 7

г) 10 + 5

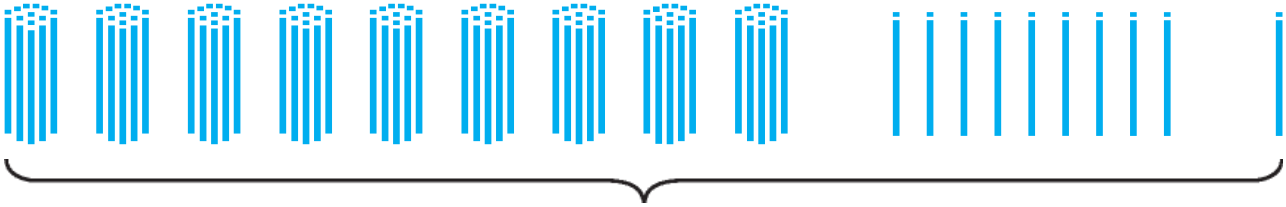
д) 9 + 1 + 3

Урок 11

1

- Назви всі числа від *п'ятидесяти п'яти* до *дев'яноста*.
- Додай по одній паличці і лічи: ***дев'яносто один, дев'яносто два, дев'яносто три, дев'яносто чотири, дев'яносто п'ять, дев'яносто шість, дев'яносто сім, дев'яносто вісім, дев'яносто дев'ять.***
- До дев'яноста дев'яти паличок поклади ще одну паличку. Скільки паличок стало?

СТО

Число **сто** *записують так:* **100**. *Запам'ятай назву цього числа.*

Таблиця чисел першої сотні

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

2 Розглянь малюнки. Знайди відмінності. Полічи їх.

3 Розв'яжи задачу.

На фермі було 36 білих курей і 12 рудих курей. Скільки всього птахів на фермі? На скільки білих курей більше, ніж рудих?

4 Запиши число десятками й одиницями.

24 = ☐ дес. ☐ од. **80** = ☐ дес. ☐ од. **99** = ☐ дес. ☐ од.

37 = ☐ дес. ☐ од. **46** = ☐ дес. ☐ од. **10** = ☐ дес. ☐ од.

Урок 12

1 Розглянь записи і поясни розв'язання.

1) 30 + 40 = 70 **2)** 6 + 2 = 8 **3)** 70 + 8 = 78

36 + 42 = 78

2 Розглянь записи і поясни розв'язання.

64 + 23 = 60 + 4 + 20 + 3 = 80 + 7 = 87.

Додаючи двоцифрові числа, ***десятки*** додають до ***десятків***, ***одиниці*** – до ***одиниць***.

3 Обчисли.

64 + 25 **42 + 38** **29 + 51** **36 + 42** **58 + 20**

Добери й запиши число, якщо відомо, скільки в ньому десятків:

4 дес. = ☐ **7** дес. = ☐ **10** дес. = ☐ **8** дес. = ☐

4 Обчисли значення виразу, використовуючи зразок. Заповни пропуски.

Зразок виконання

13	+	7	=	13	+	10	-	3	=	20

12 + 8 = ☐ 13 + 7 = ☐ 14 + 6 = ☐

Додавання і віднімання в межах 100 з переходом через розряд

Урок 13

1 Знайдемо суму **48 + 5**.

1 спосіб

- Подамо число **5** у вигляді суми **3+2**, тому що **2** доповнює **48** до **50**.
- До **50** додамо **3**, отримаємо **53**.
- Розпишемо цей спосіб у вигляді виразу:

48 + 5 = 48 + (2 + 3) = (48 + 2) + 3 = 50 + 3 = 53

2 спосіб

- Подамо число **48** у вигляді суми розрядних доданків **40+8**. До **8** додамо **5**, отримаємо **13**.
- До **40** додамо **13**, отримаємо **53**.
- Розпишемо цей спосіб у вигляді виразу:

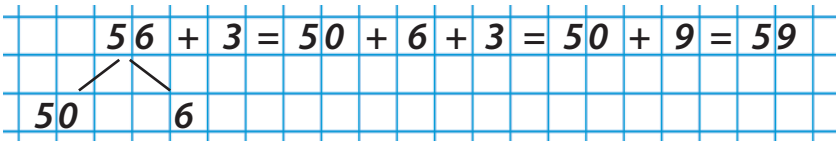
48 + 5 = (40 + 8) + 5 = 40 + (8 + 5) = 40 + 13 = 53

2 Знайдемо значення суми **35 + 56.**

- Подамо кожне число у вигляді суми розрядних доданків **30 + 5** і **50 + 6**.
- Додамо круглі числа **30 + 50 = 80**. Додамо одиниці **5 + 6 = 11**.
- До **80** додамо **11**, отримаємо **91**.
- Розпишемо цей спосіб у вигляді виразу:
  35 + 56 = (30 + 5) + (50 + 6) = (30 + 50) + (5 + 6) = 80 + 11 = 91

3 Обчисли вираз за зразком:

Зразок виконання

62 + 3 =
60 2

45 + 5 =
40 5

4 Розв'яжи задачу.

На фермі було 36 корів і 24 кози. Скільки всього тварин на фермі? На скільки корів більше, ніж кіз?

Урок 14

1 Обчисли. Поясни обчислення.

55 + 3 42 + 7 56 + 2

2 Обчисли.

34 + 5	65 + 3	82 + 1	18 + 30	71 + 10
18 + 3	71 + 1	34 + 50	65 + 30	82 + 10

3 Поясни обчислення виразу усно.

30 + 65 = 30 + 60 + 5 = 90 + 5 = 95
60 5

4 Порівняй.

30 – 10 < 41	60 + 5 ☐ 70	25 + 15 ☐ 30	40 – 20 ☐ 20
69 + 1 ☐ 69	71 – 1 ☐ 71	69 – 1 ☐ 70	90 – 50 ☐ 60

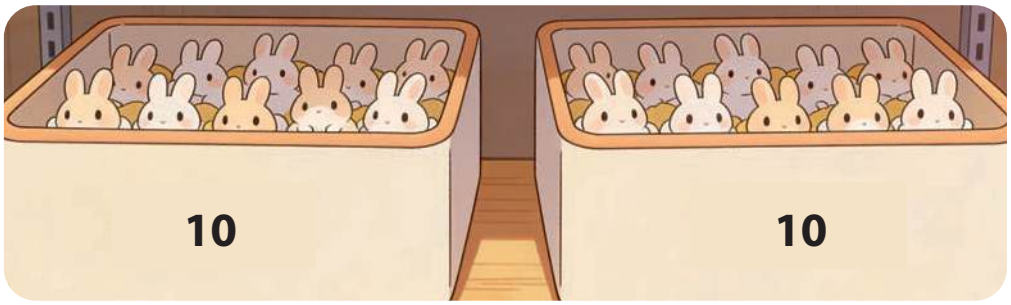
Урок 15

1 Знайди зайве число.

40	**8**	**90**	**16**	**20**
50	**70**	**14**	**20**	**90**
7	**5**	**3**	**15**	**6**

2 Розв'яжи задачу.

У двох клітках було по 10 кроликів. 7 кроликів із першої клітки продали. Скільки кроликів залишилося у першій клітці? Скільки всього кроликів залишилося у двох клітках?

3 Поясни обчислення виразу усно.

60 + 25 = (60 + 20) + 5 = 85

20 5

40 + 19 = (40 + 10) + 9 = 59

10 9

53 + 7 = 50 + (3 + 7) = 60

50 3

26 + 4 = 20 + (6 + 4) = 30

20 6

4 Обчисли.

34 + 45	47 – 4	11 + 23	45 + 15	90 – (40 – 20)
20 + 30	50 + 12	19 + 10	17 + 3	100 – (70 – 30)

Урок 16

1 Обчисли.

23 + 16	42 + 27	54 – 22	63 – 41	31 + 18
75 – 33	64 + 25	80 – 50	26 + 13	90 – 40

2 Запиши числа, в яких:

3 дес. **2** од. **7** дес. **4** од. **5** дес. **8** од. **4** дес. **0** од.

3 Знайдемо різницю **53 – 7**.

1 спосіб

- Від 3 відняти 7 не можна. Подамо 7 у вигляді суми 3 + 4.
- Від 53 віднімемо 3, отримаємо 50.
- Від 50 віднімемо 4, отримаємо 46.
- Розпишемо цей спосіб у вигляді виразу:

53 – 7 = 53 – (3 + 4) = (53 – 3) – 4 = 50 – 4 = 46

2 спосіб

- Подамо число 53 у вигляді суми розрядних доданків 50 + 3.
- Від 3 відняти 7 не можна. Займаємо у 5 десятків 1 десяток, тоді 53 = 40 + 13.
- Від 13 віднімемо 7, отримаємо 6.
- До 40 додамо 6, отримаємо 46.
- Розпишемо цей спосіб у вигляді виразу:

53 – 7 = (40 + 13) – 7 = 40 + (13 – 7) = 40 + 6 = 46

4 Обчисли вирази.

64 – 8 45 – 6 32 – 3 44 – 5

Урок 17

1 Знайдемо значення різниці **51 – 36.**

- Подамо 36 число у вигляді суми розрядних доданків 30 + 6.
- Від 51 віднімемо кругле число 30, отримаємо 21.
- Від 21 віднімемо 6, отримаємо 15.
- Розпишемо цей спосіб у вигляді виразу:

51 – 36 = 51 – (30 + 6) = (51 – 30) – 6 = 21 – 6 = 15

2 Обчисли вирази.

41 – 27 52 – 34 25 – 16 64 – 35.

3 На скільки:

- 14 більше, ніж 7;
- 4 менше, ніж 11;
- 18 більше, ніж 8;
- 3 менше, ніж 10.

4 Порівняй.

32 + 25 ☐ 57 80 – 30 ☐ 60

46 – 23 ☐ 25 70 – 20 ☐ 50

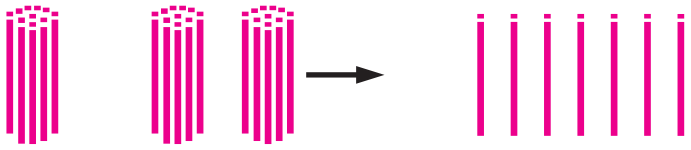
5 Розв'яжи задачу.

Маринка зірвала 8 волошок, а ромашок — на 4 більше, ніж волошок. Скільки ромашок зірвала Маринка?

Урок 18

1 Розглянь малюнок і записи. Поясни розв'язання.

37 – 20

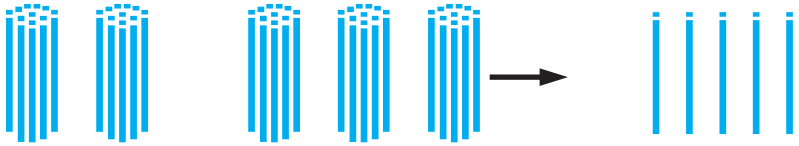
37 – 20 = (30 + 7) – 20 = (30 – 20) + 7 = 10 + 7 = 17

30 7

Десятки віднімають від **десятків.**

2 Поясни розв'язання за допомогою малюнка.

55 – 30

55 – 30 = (50 + 5) – 30 = (50 – 30) + 5 = 20 + 5 = 25

50 5

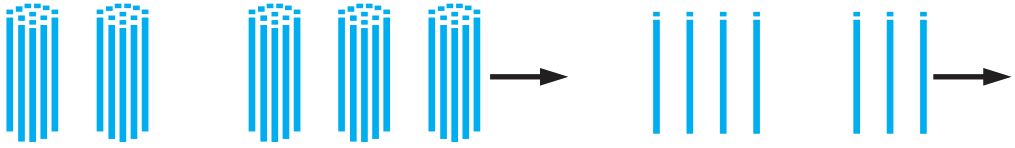
3 Розв'яжи з усним поясненням.

45 – 10 = ☐ 77 – 20 = ☐ 58 – 30 = ☐

40 5

4 Поясни розв'язання на прикладі малюнка.

57 – 33

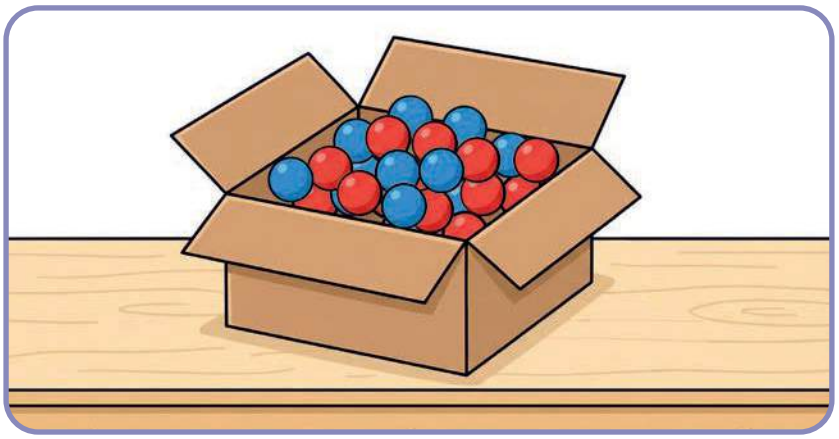
1) 50 – 30 = 20 *2) 7 – 3 = 4* *3) 20 + 4 = 24* *4) 57 – 33 = 24*

У двоцифрових числах, **десятки** віднімають від **десятків**, **одиниці** – від **одиниць.**

Урок 19

1 У коробці 37 червоних і 42 сині кульки. Скільки кульок усього? Визнач правильний варіант відповіді:

а) **37 + 42 = 79 (к.);** **б)** **42 – 37= 5 (к.);** **в)** **37 + 42 = 70 (к.).**

2 Відшукай номери сусідніх будинків.

3 Розв'яжи задачу.

На столі лежало 5 груш, 6 абрикос і 8 слив. Скільки разом було груш і слив? На скільки більше було абрикос, ніж груш?

4 Накресли два відрізки так, щоб один був довший від другого на 2 см.

Урок 20

1 Продовж закономірності.

20, 30, 40, ☐, ☐, ☐;

18, 28, 38, ☐, ☐, ☐;

90, 80, 70, ☐, ☐, ☐.

2 Розв’яжи задачу.

Петрик зібрав 42 горіхи, а Оленка – 36 горіхів. Скільки горіхів діти зібрали разом?

3 Обчисли.

58 – 33	42 – 25	28 – 12	34 – 15

4 Склади і розв’яжи задачу за малюнком із запитанням «На скільки більше…?».

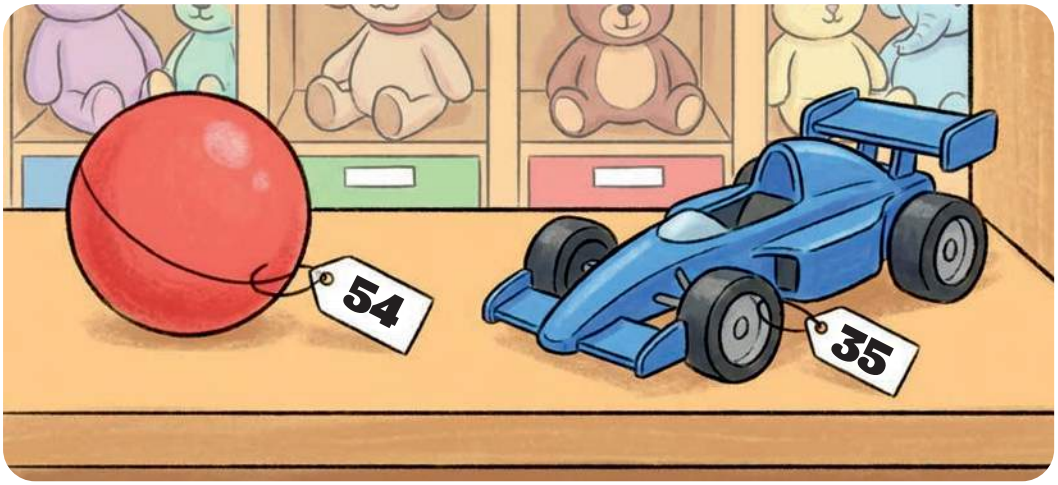
Урок 21

1 Обчисли вирази з коментуванням.

70 – 5 = ☐	40 – 4 = ☐	80 – 9 = ☐

2 Розв'яжи задачу, склавши вираз.

М'яч коштує 54 грн, іграшковий автомобіль – 35 грн. На скільки гривень більше коштує м'яч, ніж іграшковий автомобіль?

3 Від **45** відняли ***задумане число*** і отримали **5**. Знайди задумане число.

4 Обчисли вирази. Знайди помилку у поданих відповідях.

46 + 33 = 89	71 – 21 = 61	60 – 10 = 40
50 – 20 = 30	42 + 25 = 67	30 + 30 = 66

Урок 22

1 Розглянь розв'язування задачі за поданим планом.

Мама зварила **25** вареників. Володя з'їв **5** вареників, а Наталка – **3**. Скільки вареників залишилося?

1 спосіб

1. **25 – 5 = 20** (вар.)
2. **20 – 3 = 17** (вар.)

Відповідь: ***17 вареників***.

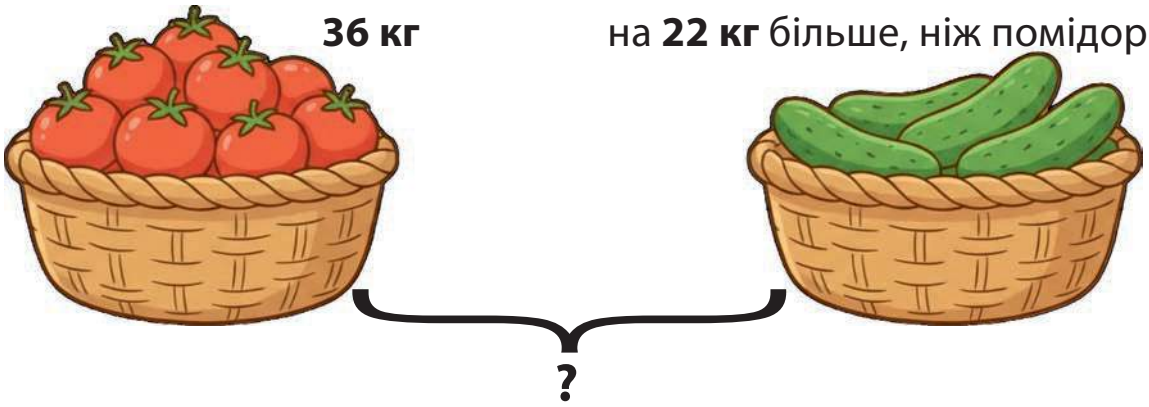
2 спосіб

1. **5 + 3 = 8** (вар.)
2. **25 – 8 = 17** (вар.)

Відповідь: ***17 вареників***.

2 Розв'яжи задачу.

У магазині продавали помідори та огірки. Продавець зважив помідори – їх було 36 кг, а огірків – на 22 кг більше, ніж помідорів. Скільки всього кілограмів овочів продав продавець?

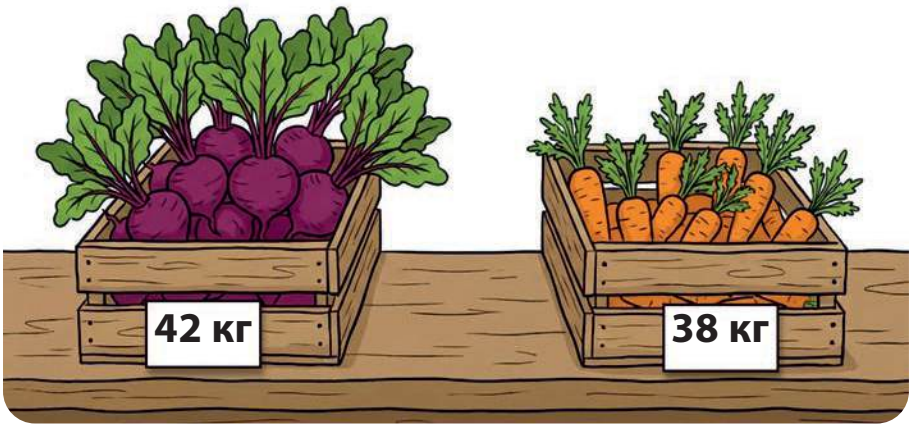
3 Порівняй кожну пару чисел. З кожної пари чисел запиши більше число.

25 і 18 **7 і 9**

14 і 22 **0 і 11**

4 Розв'яжи задачу.

На грядці виросли буряки та морква. Буряків зібрали 42 кг, а моркви – 38 кг. Яких овочів зібрали більше? На скільки кілограмів більше зібрали буряків, ніж моркви?

Урок 23

1 Обчисли з поясненням.

Зразок виконання

(20 + 4) + (30 + 5) = (20 + 30) + (4 + 5) = 50 + 9 = 59

(60 + 3) + (30 + 2) =

(50 + 6) + (10 + 2) =

2 Розв'яжи задачу.

У класі було 48 учнів. 20 пішли на перерву. Скільки учнів залишилося в класі?

3 Порівняй (>, <, =).

45 + 23 ☐ 68

63 + 16 ☐ 79

72 – 40 ☐ 33

55 – 20 ☐ 35

4 У саду росло 34 яблуні, а груш – на 25 більше. Скільки груш росло у саду?

5 Знайди число.

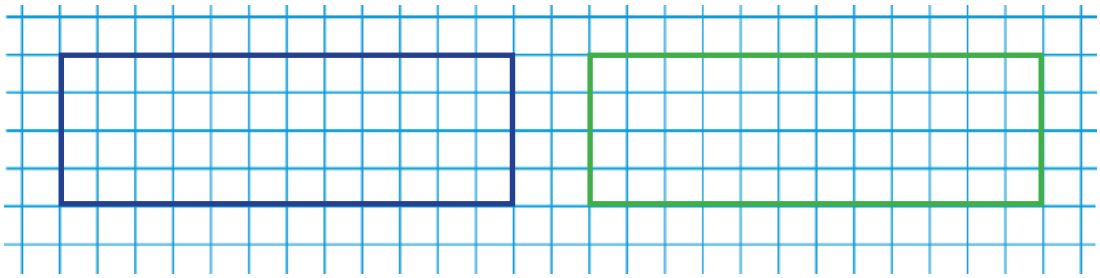
До числа **42** додали задумане число й отримали **48**. Яке число додали?

Урок 24

1 Знайди відповіді, коментуючи розв'язування.

50 – 5 70 – 7 90 – 4 100 – 2

2 У зошиті накресли 2 прямокутники довжиною 6 см і шириною 2 см. Додай довжини їхніх сторін.

3 Який вираз має найбільше значення?

а) 44 + 22; **б)** 60 – 30; **в)** 33 + 40.

4 Розглянь малюнки. Знайди відмінності. Полічи їх.

Урок 25

1 Полічи *десятками* від **10** до **100**, від **100** до **10**.

2 Заповни пропуски.

□ + 23 = 46

35 + □ = 65

54 – □ = 24

80 – □ = 60

□ – 20 = 40

3 Розглянь записи і поясни розв'язання.

90 – 58 = □

50 8

90 – 58 = (90 – 50) – 8 = 40 – 8 = 32

4 Знайди різницю **70 – 42** і поясни розв'язання.

5 Склади задачу, використовуючи ці дані, і розв'яжи її.

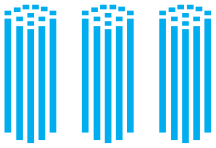
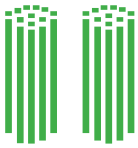
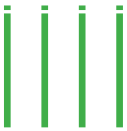
На городі виросло **30 кг** моркви, а буряків – на **10 кг** більше.

Письмове додавання без переходу через розряд

Урок 26

1

Десятки	Одиниці
	
	

$$\begin{array}{ccccccccccc} 35 & + & 24 & = & 30 & + & 5 & + & 20 & + & 4 & = & (30 + 20) + (5 + 4) = 50 + 9 = 59 \\ 30 & & 5 & & 20 & & 4 & & & & & & \end{array}$$

2 Поясни розв'язання виразу 46 + 23.

$$\begin{array}{ccc} 46 + 23 & = & (40 + 20) + (6 + 3) = 60 + 9 = 69. \\ 40 \quad 6 & & \end{array}$$

Двоцифрові числа можна додавати стовпчиком.

Доданки записують так: **десятки** – під **десятками**, а **одиниці** – під **одиницями**.

Додавання стовпчиком називають ***письмовим додаванням***

Двоцифрові числа можна додавати стовпчиком.

Пояснення

- Пишу ***десятки*** під ***десятками***, а ***одиниці*** під ***одиницями***.
- Додаю одиниці: ***5 од. + 3 од. = 8 од.***
- Пишу 8 під одиницями.
- Додаю десятки: ***3 дес. + 5 дес. = 8 дес.***
- Пишу десятки під десятками.
- Читаю відповідь: сума дорівнює **88**.

$$\begin{array}{r} 35 \\ +\ 53 \\ \hline 88 \end{array}$$

3 Розв'яжи вирази з поясненням.

$$\begin{array}{r} 26 \\ +\ 52 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 38 \\ +\ 11 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 73 \\ +\ 14 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 47 \\ +\ 32 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 35 \\ +\ 43 \\ \hline \end{array}$$

4 Накресли відрізки довжиною **3** см, **5** см, **8** см.

- Який найдовший?
- На скільки 8 см довший за 3 см?
- На скільки 5 см коротший за 8 см?

5 Відрізок **AB** = **7 см**, відрізок **BC** = **4 см**.

Знайди довжину відрізка **AC**, якщо точки лежать на одній прямій.

Письмове віднімання без переходу через розряд

Урок 27

1 Поясни розв'язання виразу 46 – 24.

46 – 24 = (40 + 6) – (20 + 4) = (40 – 20) + (6 – 4) = 20 + 2 = 22

Розв'язання можна записати в стовпчик.

При письмовому відніманні спочатку віднімають одиниці.

Пояснення:

- Пишу ***десятки*** під ***десятками***, а ***одиниці*** під ***одиницями***.
- Віднімаю одиниці від одиниць: ***6 од. – 4 од. = 2 од.***
- Пишу 2 під одиницями.
- Віднімаю десятки від десятків: ***4 дес. – 2 дес. = 2 дес.***
- Пишу 2 під десятками.
- Читаю відповідь: різниця дорівнює **22.**

	46
–	24
	22

2 Обчисли вирази з поясненням.

45	77	57	98	49
– 34	– 33	– 26	– 42	– 15

3 Відрізок **AB** = **9 см**. Відрізок **CD** коротший на **3 см**.

- Знайди довжину **CD**.
- Накресли такий відрізок.

4 Розв'яжи задачу.

Господарка посадила 20 буряків, 15 капустин і 12 цибулин. Скільки всього овочів посадила господарка?

5 Дай відповідь.

- Яке число треба додати до 40, щоб отримати 70?
- Яке число на 10 менше від 90?
- Яке число на 20 більше від 45?
- Скільки разів по 10 міститься у 70?
- Скільки сантиметрів становлять 2 відрізки по 4 см кожен?

6 Постав запитання до задачі та розв'яжи її.

На уроці малювання діти намалювали 26 червоних і 43 жовтих квітки.

7 Розглянь малюнки. Знайди відмінності. Полічи їх.

Письмове додавання з переходом через розряд

Урок 28

1 Розклади числа 72, 56, 37, 64, 98 на суму доданків за зразком:

33 = 30 + 3.

2 Поясни розв'язання виразу **45 + 37**.

45 + 37 = (40 + 5) + (30 + 7) = (40 + 30) + (5 + 7) = 70 + 12 = 82.

40 5 30 7

Розв'язання можна записати в стовпчик.

При письмовому додаванні спочатку додають одиниці.
Пояснення:

- Пишу ***десятки*** під ***десятками***, а ***одиниці*** під ***одиницями***.
- Додаю одиниці: **5 + 7 = 12**, **12** – це **1** десяток і **2** одиниці.
- Під одиницями пишу **2**, а **1** десяток запам'ятовую, щоб додати його до десятків.
- Додаю десятки: до **4** десятків додаю **3** десятки буде **7** десятків, та ще **1** десяток — отримуємо **8** десятків.
- Пишу **8** під десятками.
- Читаю відповідь: сума дорівнює **82**.

$$\begin{array}{r} 45 \\ +\ 37 \\ \hline 82 \end{array}$$

3 Обчисли в стовпчик.

$$\begin{array}{r} 35 \\ +\ 26 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 56 \\ +\ 37 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 54 \\ +\ 28 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 65 \\ +\ 19 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 79 \\ +\ 12 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 44 \\ +\ 48 \\ \hline \end{array}$$

4 Розв'яжи задачу.

У магазин завезли **46** кг яблук і **38** кг груш. Скільки всього кілограмів фруктів завезли?

5 Розв'яжи задачу.

У магазині було **64** кг цукру. Продали **32** кг. Скільки кілограмів залишилось? Обери правильний вираз розв'язування задачі.

а) 64 + 7 = 71; **б)** 64 – 32 = 32; **в)** 37 + 6 + 4 = 47.

Урок 29

1 Пригадай. При додаванні і відніманні чисел зручно обчислювати стовпчиком. Поясни обчислення.

+	54
	38
	92

Одиниці додають до одиниць, а десятки – до десяток.

2 Обчисли у стовпчик.

47 + 36 58 + 27 69 + 24 38 + 46 57 + 35

3 Розв'яжи задачу.

На складі зберігалося **58** кг картоплі. Привезли ще **27** кг. Скільки всього стало кілограмів картоплі?

Було	Привезли	Стало
58 кг	**27 кг**	**? кг**

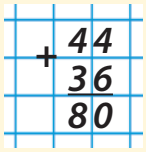
4 Завдання з пропусками. Запиши вираз і знайди суму:

□ + 32 = 85 46 + □ = 79

Урок 30

1 Обчисли вираз **44 + 36** з поясненням.

- Додаю одиниці: **4 + 6 = 10**, **10** – це **1 десяток**.
- Пишу під одиницями **0**, а **1 дес.** треба запам'ятати, щоб додати його до **десятків**.
- Додаю десятки: **4 дес. + 3 дес. = 7 дес**.
- **7 дес. + 1 дес. = 8 дес**. Пишу **8** під десятками.
- Читаю відповідь: сума дорівнює **80**.

2 Обчисли вирази з поясненням.

$$\begin{array}{r} 36 \\ +\ 34 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 39 \\ +\ 50 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 62 \\ +\ 29 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 81 \\ +\ 14 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 33 \\ +\ 47 \\ \hline \end{array}$$

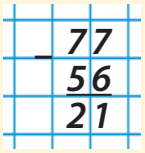
3 Прочитай та виконай завдання.

У першому класі 39 зошитів, додали ще 28. У другому класі – 46 зошитів, додали ще 17. У якому класі стало більше зошитів?

4 Прочитай пояснення віднімання **77 – 56**.

Виконуючи письмове віднімання, можна міркувати так:

- 7 мінус 6 – це один.
- Пишемо 1 під одиницями.
- Сім мінус п'ять – два.
- Пишемо 2 під десятками.
- Всього 21.

5 Учень обчислив: **78 – 42 = 38**. Який правильний результат? Обчисли в стовпчик.

Письмове віднімання з переходом через розряд

Урок 31

1 Розв'яжи задачу.

Учень виміряв довжину двох лав у шкільному дворі. Перша лава має довжину 99 см, а друга – на 35 см коротша. Яка довжина другої лави?

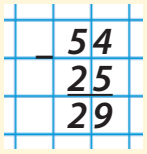
2 Поясни розв'язання виразу:

54 – 25 = (40 + 14) – (20 + 5) = (40 – 20) + (14 – 5) = 20 + 9 = 29.

Розв'язання можна записати в стовпчик.

При письмовому відніманні спочатку віднімають одиниці.
Пояснення:

- Пишу ***десятки*** під ***десятками***, а ***одиниці*** – під ***одиницями***.
- Віднімаю одиниці. Від 4 не можна відняти 5, тому «позичаю» з 5 десятків 1 десяток.
- 1 десяток і 4 одиниці дорівнює 14 одиниць. 14 – 5 = 9.
  Ставлю крапку над 5 десятками, а під одиницями пишемо 9.
- Віднімаю десятки від десятків. Залишилося не 5, а 4 десятки.
  Від 4 десятків віднімаю 2 десятки, одержую 2 десятки.
- Пишу під десятками 2.
- Читаю відповідь : 54 – 25 = 29.

3 Обчисли вирази письмово.

44	34	27	62	81	71
– 25	– 16	– 18	– 55	– 34	– 37

4 Порівняй значення виразів. Запиши знак >, < або =.

47 + 36 ☐ 58 + 25 69 + 24 ☐ 38 + 46

57 + 35 ☐ 48 + 49 26 + 37 ☐ 45 + 19

Урок 32

1 Виміряй довжини цих відрізків, накресли такі ж.

2 Обчисли.

Зменшуване	Від'ємник	Різниця
52	38	?
81	47	?
63	25	?
70	36	?
94	58	?

3 Знайди помилку.

52 – 27 = 35 81 – 39 = 42 74 – 48 = 36 63 – 26 = 37

4 У першому бідоні було 18 л, а у другому — 27 л молока. На скільки літрів молока більше у другому бідоні, ніж у першому?

5 Перевір, чи правильно знайшли різниці.

36	87	70	55
− 15	− 25	− 50	− 43
21	52	40	12

Урок 33

1 Розв'яжи задачу.

Надія купила 32 тістечка з шоколадом, а тістечок з заварним кремом – на 15 менше. Скільки тістечок з заварним кремом купила Надія?

2 Обчисли вирази письмово.

35 − 14	37 + 23	61 − 18	65 − 27	41 + 34	73 − 52

3 Порівняй значення виразів. Запиши знак >, < або =.

57 + 26 ☐ 78 + 12 **63 + 14 ☐ 28 + 36**

59 + 15 ☐ 28 + 59 **46 + 27 ☐ 65 + 19**

4 Відрізок **AB** = **5 см**, відрізок **BC** = **6 см**.

Знайди довжину відрізка **AC**, якщо точки лежать на одній прямій.

5 Обчисли письмово.

52 – 28 67 – 29 55 – 28 81 – 16 90 – 55

Урок 34

1 Перевір, чи правильно знайшли різниці.

53	66	80	65
− 11	− 22	− 40	− 43
42	34	30	22

2 Відрізок **CM** = **4 см**, а відрізок **MD** = **9 см**. Знайди довжину **CD**.

3 Розглянь малюнки. Знайди відмінності. Полічи їх.

4 Розв'яжи задачу.

У магазин завезли 56 кг яблук і 21 кг груш. Скільки всього кілограмів фруктів завезли?

5 Обчисли вирази у стовпчик.

54 – 22	45 + 12	67 – 33	34 + 12

Перевірка додавання

Урок 35

1 **Перевірити додавання** можна кількома способами.

- **Оберненою дією – відніманням:**

Якщо 47 + 25 = 72, то для перевірки:
72 – 25 = 47 або 72 – 47 = 25.
(Різниця повинна дорівнювати одному з доданків.)

- **Переставлянням доданків:**

36 + 42 = 78 42 + 36 = 78 (результат той самий)

- **Додавання частинами (по розрядах):**

23 + 45 = (20 + 40) + (3 + 5) = 60 + 8 = 68

2 **Для перевірки додавання від суми треба відняти один з доданків. Якщо отримаємо другий доданок, то дію виконано правильно.**

8 + 4 = 12
12 – 8 =
12 – 4 =

38 + 9 = 47 ***Перевірка:* 47 – 9 = 38**

3 Обчисли вирази з перевіркою.

46 + 8 68 + 5 37 + 9 52 + 27 24 + 35

4 Розв'яжи задачу.

У коробці було 62 олівці. За день продали 28 олівців. Скільки олівців залишилось?

Урок 36

1 Обчисли.

Доданок	53		27		9		39
Доданок	8	30		18		5	11
Сума		62	46	42	61	55	

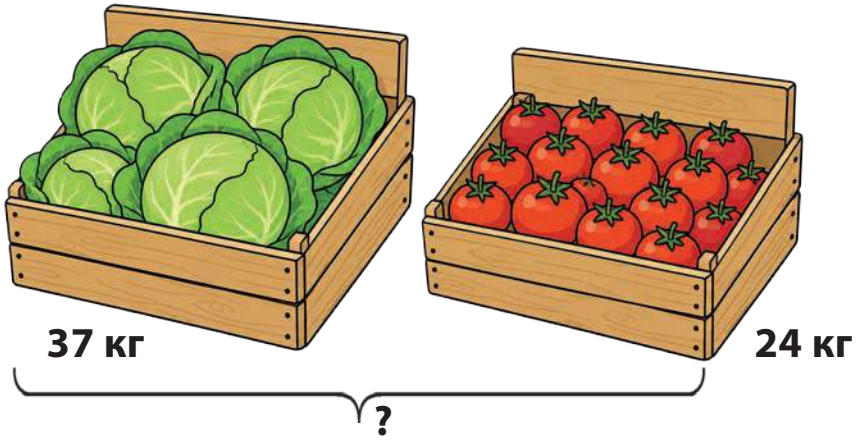
2 Заміни квадратики числами й обчисли.

■ = 36 ■ = 48 ■ = 27

1) ■ – ■ = ? 2) ■ + ■ = ? 3) ■ – ■ = ?

3 Розв'яжи задачу.

Господиня зібрала з грядки 37 кг капусти і 24 кг помідорів. Скільки всього кілограмів овочів зібрала господиня з грядки?

4 Розв'яжи задачі.

- В якому прикладі різниця більша: 71 – 36 чи 64 – 28?
- Яке число треба відняти від 63, щоб отримати 29?

Урок 37

1 Обчисли вирази з перевіркою.

33 + 45 42 + 19 17 + 43 51 + 15 62 + 9

2 Розв'яжи задачу.

У бібліотеці було 48 книжок українською мовою та 26 англійською. Скільки всього книжок було у бібліотеці? Виконай перевірку додавання через віднімання.

3 На уроці діти виготовили 27 червоних прапорців, а зелених – на 8 більше. Поясни, про що дізнаємося, виконавши дії:

- 27 + 8;
- 27 + (27 + 8).

4 Знайди помилку в обчисленнях.

1) *47 + 38 = 75*
Виконай перевірку: **75 – 38 = ?**
Якщо отримаєш **47** — правильно, якщо ні — знайди помилку.

2) *36 + 49 = 95*
Виконай перевірку: **95 – 49 = ?**

3) *52 + 28 = 79*
Виконай перевірку: **79 – 28 = ?**

Перевірка віднімання

Урок 38

1 **Перевірити віднімання** можна кількома способами.

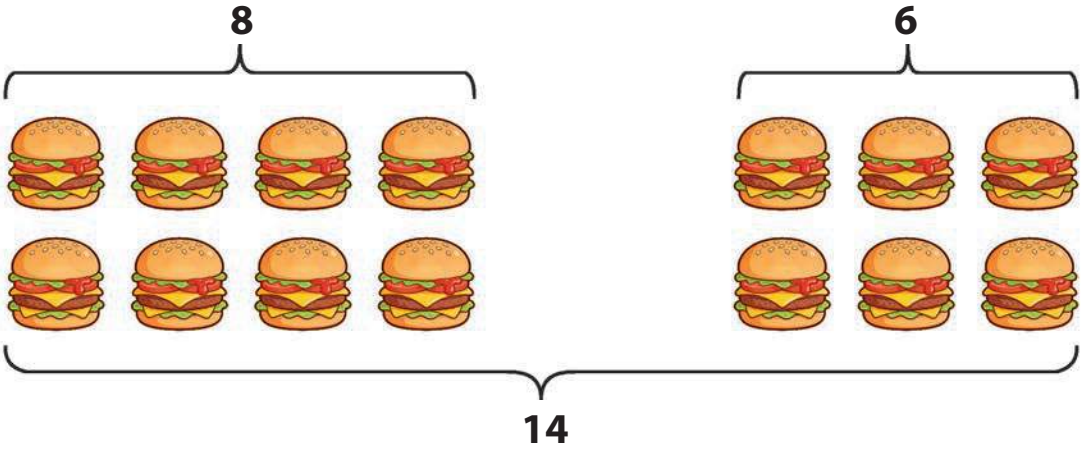
- **Оберненою дією – додаванням:**

Якщо 73 – 25 = 48, то перевірка: 48 + 25 = 73
(Якщо при додаванні отримаємо ***зменшуване*** — обчислення виконано правильно!)

- **Перевірка перестановкою доданків: 25 + 48 = 73.**

У відніманні: ***різниця + від'ємник = зменшуване.***
Підставляємо у рівність: якщо □ – ***27 = 45***, то ***45 + 27 =*** □

14 – 6 = 8 **8 + 6 = 14**

Для перевірки віднімання до різниці додають від'ємник. Якщо дістанемо зменшуване, то дію виконано правильно.

35 – 8 = 27 Перевірка: ***27 + 8 = 35***

2 Виконай письмово й перевір.

74 – 38 = ☐ Перевір: *(різниця)* + 38 = 74

85 – 49 = ☐ Перевір: *(різниця)* + 49 = 85

93 – 57 = ☐ Перевір: *(різниця)* + 57 = 93

62 – 35 = ☐ Перевір: *(різниця)* + 35 = 62

3 Розв'яжи задачу.

З однієї грядки зібрали 35 огірків, а з другої – на 12 менше. Скільки огірків зібрали з другої грядки?

4 Обчисли вирази. Знайди помилку у поданих відповідях.

72 – 48 = 34 Перевір: 34 + 48 = ?

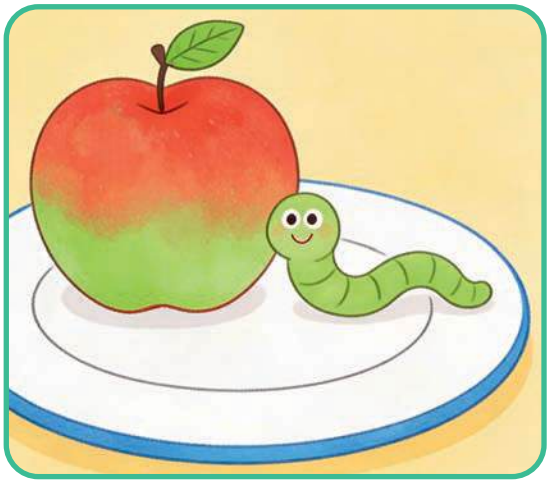
63 – 27 = 46 Перевір: 46 + 27 = ?

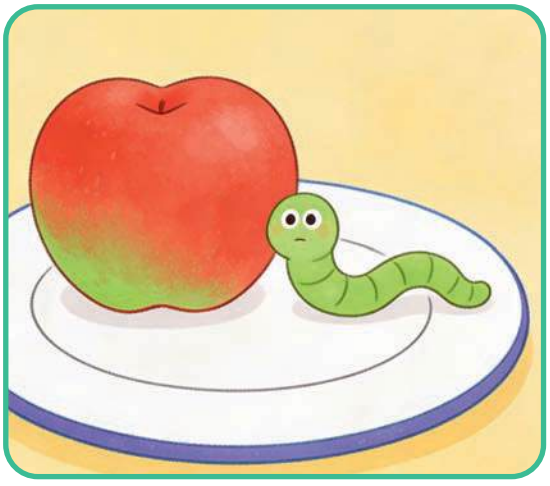
81 – 38 = 43 Перевір: 43 + 38 = ?

5 Перевір обчислення виразу. Виконай перевірку.

63 – 25 = 48 Перевір: 48 + 25 =

6 Розглянь малюнки. Знайди відмінності. Полічи їх.

Множення і ділення

Урок 39

1 Скажи, скільки всього м'ячів?

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$

$2 \cdot 5 = 10$

Додавання однакових чисел можна замінити новою дією — множенням.
Суму однакових доданків **2 + 2 + 2 + 2 + 2** записують так: **2 · 5 = 10.**
Крапка (·) – знак множення.
Вирази на множення читають так: **2** помножити на **5** дорівнює **10**.

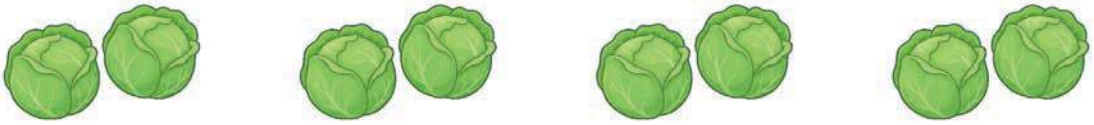
2 Розглянь малюнок. Скільки всього яблук?

$2 + 2 + 2 = 6$

$2 \cdot 3 = 6$

3 Розв'яжи задачу.

$2 + 2 + 2 + 2 = 8$

$2 \cdot 4 = 8$

$2 + 2 + 2 = 6$

$2 \cdot 3 = 6$

4 Заміни вирази на додавання виразами на множення за зразком:

2	+	2	=	2	·	2	=	4

$2 + 2 + 2$ $\qquad$ $2 + 2 + 2 + 2$ $\qquad$ $2 + 2 + 2 + 2 + 2$

5 Виправ помилку.

63 – 25 = 48 ***Перевірка:*** *48 + 25 =*

6 Розв'яжи задачу. Марійка і Софія взяли напрокат один транспортний засіб на двох:

- він має два колеса,
- у нього немає педалей,
- працює без бензину.

Який транспортний засіб вони взяли?

Урок 40

1 **2 · 2 = 4** Два взяти два рази — **чотири**.

2 · 3 = 6 Два взяти три рази — **шість**.

2 · 4 = 8 Два взяти чотири рази — **вісім**.

2 · 5 = 10 Два взяти п'ять разів — **десять**.

2 · 6 = 12 Два взяти шість разів — **дванадцять**.

2 · 7 = 14 Два взяти сім разів — **чотирнадцять**.

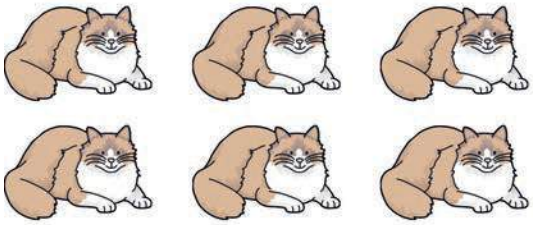
2 · 8 = 16 Два взяти вісім разів — **шістнадцять**.

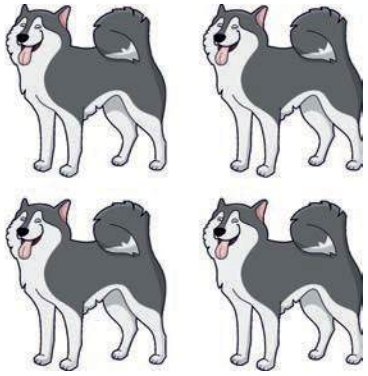
2 · 9 = 18 Два взяти дев'ять разів — **вісімнадцять**.

Множники можна міняти місцями. Від перестановки множників добуток не змінюється.

2 Розглянь малюнок.

Скільки всього котиків? Песиків? Склади два вирази. Обчислення запиши додаванням і множенням.

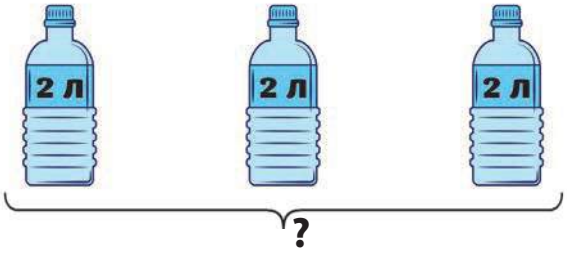

3 Довжина першого відрізка 2 см. Яка довжина буде 4 таких відрізків?

4 Розв'яжи задачу.

Одна ємність вміщує 2 літри води. Скільки літрів буде у 3 таких ємностях?

Урок 41

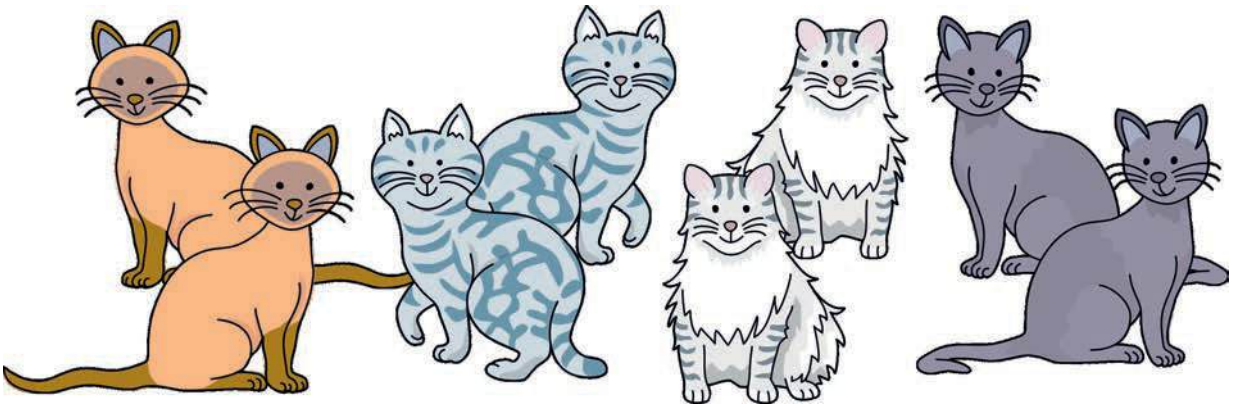
1 Обчисли.

2 • 2 2 • 3 2 • 4 2 • 5

2 Розв'яжи задачу.

У першій вазі було 5 квіток. У другу, таку саму вазу, поставили таку ж кількість квітів. Скільки квітів у двох вазах? Розв'язання запиши додаванням і множенням.

3 Скільки на малюнку котиків? Розв'язання запиши додаванням і множенням.

4 Розв'яжи задачу.

На тарілці лежало 2 яблука. У другій і третій тарілках – стільки ж. Скільки яблук у трьох тарілках?

1 2 3

Урок 42

1 Додавання однакових доданків можна записати множенням.

Наприклад:

$2 + 2 + 2 + 2 = 8$

Або коротко:

$2 \cdot 4 = 8$

(число *4* — кількість доданків, число *2* — однаковий доданок).

У множенні числа називають:

- перший множник;
- другий множник;
- добуток — результат множення.

$$2 + 2 + 2 + 2 = 8 \text{ або } 2 \cdot 4 = 8$$

2	·	4	=	8
Множник		*множник*		*добуток*

Читають:

- по 2 взяти чотири рази
- або добуток двох і чотирьох дорівнює вісім
- або два помножити на чотири, дорівнює вісім.
- Знак множення – це точка « • ».

2 Прочитай, як називаються числа при множенні.

2	•	5	=	10
Перший множник		*другий множник*		*добуток*

Числа, які множать, називаються **множниками.**
Число, яке отримуємо при множенні, називають **добутком.**

3 Назви числа при множенні у виразах.

2 • 2 = 4

2 • 4 = 8

4 Поясни, як називаються числа при множенні. Коли множимо число на **1**, то отримаємо**...**? Вибери перший множник у виразі **5 · 2 = 10**

5 У виразах на множення підкресли:

а) добутки
4 + 7 = 11
2 · 3 = 6
5 · 2 = 10

б) множники
8 + 2 = 10
4 · 2 = 8
2 · 6 = 12

Таблиця множення числа 2

Урок 43

1

2 + 2 + 2 + 2 + 2

4 6 8 10

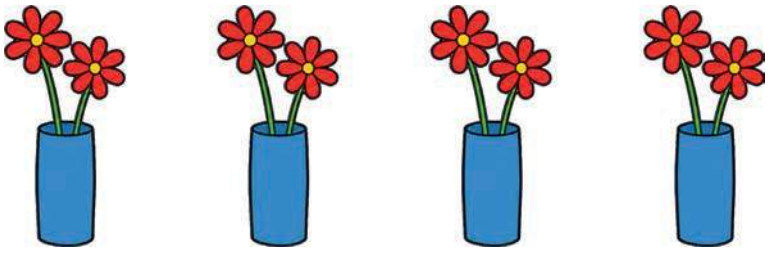
2 Прочитай вираз. Що показує другий множник? Як перевірити відповідь?

$2 \cdot 5 = 10$

3 Обчисли вирази.

2 • 2 + 4 2 • 3 + 4 2 • 5 + 1 2 • 4 – 6

4 Скільки всього квітів? Склади вираз на множення. Обчисли.

5 До числа **3** додали невідоме число і дістали **6**. Яке число додали?

6 Обчисли вирази.

1 • 5 + 8 3 • 2 + 8 4 • 2 + 12 4 • 2 + 2

2 • 2 + 6 5 • 2 + 3 2 • 3 + 4 2 • 5

Урок 44

1 Розглянь. Поясни.

2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2

4 6 8 10 12 14 16 18

2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 12	2 · 6 = 12
2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 14	2 · 7 = 14
2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 16	2 · 8 = 16
2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 18	2 · 9 = 18

2 Розв'яжи задачі.

- У кожній вазі стоїть 2 квітки. Скільки квіток у 6 вазах?
- У коробці 2 яблука. Скільки яблук у 8 таких коробках?
- У кожному кошику по 2 груші. Скільки груш у 4 кошиках?

3 За таблицею з вправи 1 обчисли вирази.

2 • 3	2 • 4	2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2
2 + 2 + 2	2 • 5	2 • 8

4 За малюнком склади і розв'яжи задачі.

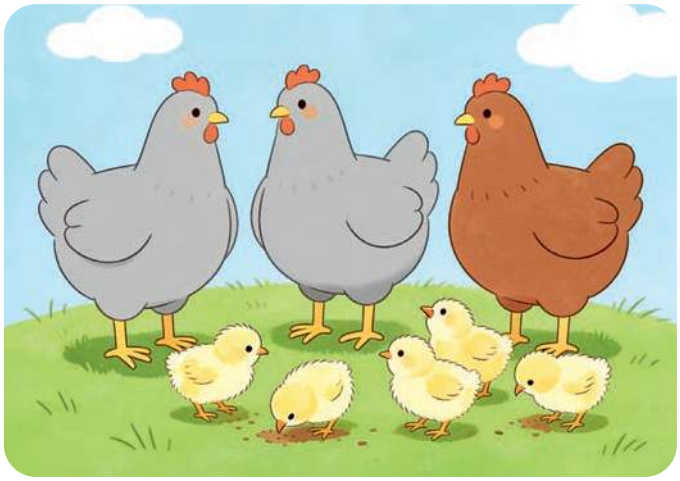
5 Намалюй 2 квадрати. Скільки всього кутів у них?

Урок 45

1 Прочитай таблицю множення числа **2**.

2 · 2	2 · 3	2 · 4	2 · 5	2 · 6	2 · 7	2 · 8	2 · 9
4	6	8	10	12	14	16	18

2 Василь порахував дорослих курей і курчат. Допоможи йому скласти вираз.

3 У виразах на множення назви множники і добуток.

2 · 4 = 8 2 · 3 = 6 2 · 8 = 16 2 · 9 = 18

4 Розв'яжи задачу.

В одній каструлі 6 л води. Скільки літрів води у 2 таких каструлях?

5 Уяви, що ти чарівник і можеш будь-яке число подвоювати. Зроби так з числами: **3**, **8**, **5**, **7**.

6 Придумай власну задачу на множення на 2 про тварин або іграшки. Розв'яжи її.

Урок 46

1 У кожній парі взуття – по 2 черевики. Скільки черевиків у 7 парах?

2 Запиши добуток чисел.

2 і **3**; **2** і **5**; **2** і **7**; **2** і **9**.

3 Обчисли вирази письмово.

56 + 29 35 – 19 55 – 37 45 + 27

4 Розв'яжи задачу.

Біля школи посадили 2 кущі. Скільки таких кущів посадили біля 5 шкіл?

Урок 47

1 Гра «Хто швидше».
Учитель називає число. Назви число, більше в 2 рази (подвоєне).

2 Прочитай завдання. Запиши відповідь у зошит.

- Запиши число, яке більше за 36 на 4.
- Зменш число 58 на 7.

- Збільш удвічі число 6.
- Запиши сусідів числа 49.
- Обчисли: 2 · 8.

3 Розв'яжи задачу.

У парку росте 2 дерева на кожній алеї. Скільки дерев на 6 алеях?

4 Розв'яжи задачі-вірші.

Кролик вуха насторожив –
В нього дуже добрий слух.
Хто ж тепер нам скаже точно:
В двох кролів є скільки вух?

Йшли два їжаки,
Несли по три буряки.
А ви їм допоможіть –
Буряки ті полічіть.

Б. Друзь

Урок 48

1 Щоб дістати скарб, потрібно розв'язати вирази. Допоможи Васильку дістати скарб.

37 + 9	67 – 8	2 · 6
74 – 29	45 + 25	2 · 7
45 – 20	69 + 31	2 · 8

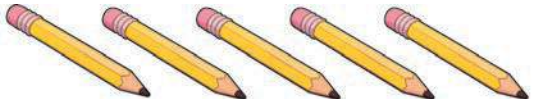
2 Усно склади задачу за таким розв'язанням: **2 · 5 = 10**.

3 Розв'яжи задачу.

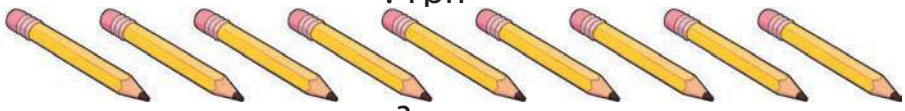
Один олівець коштує 2 гривні. Скільки коштуватимуть 5 таких олівців? Скільки коштуватимуть 9 таких олівців?

2 грн

? грн

? грн

4 У одному вагончику їде 2 пасажири. Скільки пасажирів у 7 таких вагончиках?

5 Намалюй 4 прямокутники. Порахуй, скільки всього у них кутів.

Урок 49

1 Перевір суму.

15 + 20 = 37	33 + 12 = 45	48 + 27 = 65
50 + 10 = 62	64 + 25 = 89	72 + 18 = 91

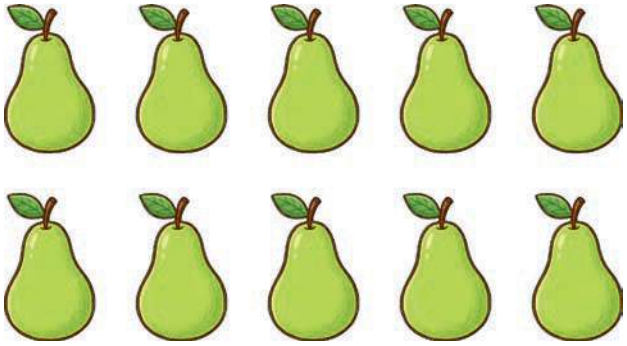
2 Розв'яжи задачу.

З першої грядки зібрали 2 кг огірків, а з другої – у 2 рази більше. Скільки огірків зібрали з другої грядки?

3 Обчисли добуток.

2 • 5	4 • 2	2 • 7	9 • 2	6 • 2

4 Склади вираз за малюнком. Обчисли.

5 Обчисли і виконай перевірку.

24 + 36 47 + 29

Урок 50

1 Обчисли.

2 · 2	2 · 3	2 · 4	2 · 5	2 · 6	2 · 7	2 · 8	2 · 9
?	?	?	?	?	?	?	?

2 У виразах на множення назви множники і добуток. Перевір, чи правильно обчислено вирази.

2 · 5 = 10 2 · 2 = 5 2 · 7 = 16 2 · 9 = 18

3 Гра «Хто швидше».
Обчисли вираз. Обери правильну відповідь. **2 · 3 = ?**

а) 5 б) 6 в) 8

4 Розв'яжи задачу.

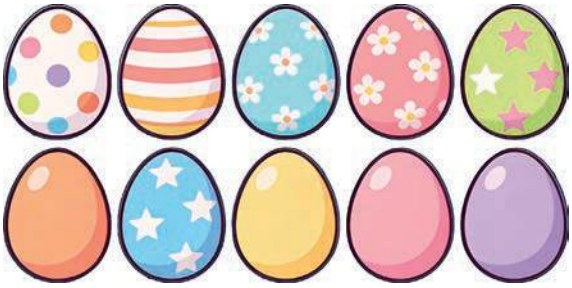
Катруся має 4 яблука. А її брат має у 2 рази більше. Скільки яблук у брата?

Ділення

Урок 51

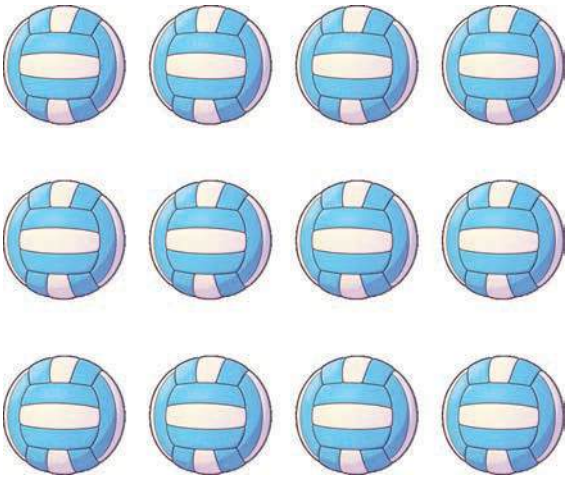
1 Розв’яжи практично.

10 крашанок розклади в 2 ряди порівну. Скільки крашанок у кожному ряду?

2 Розглянь малюнок.

12 м’ячів розклали в ряди, по 4 м’ячі в кожний. Скільки вийшло рядів?

3 Було 4 груші. Їх розклали на 2 купки, порівну в кожну. Скільки груш поклали на одну купку?

Це задача на ділення

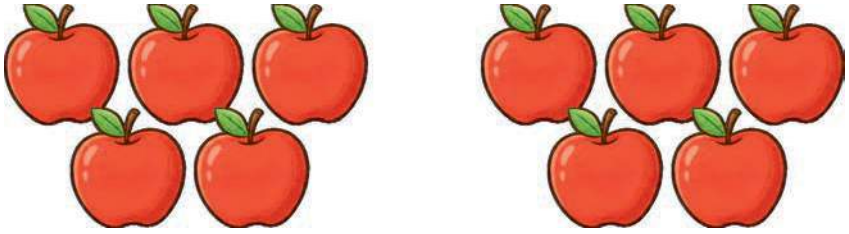
Розв'язання: 4 : 2 = 2 (гр.).

Відповідь: 2 груші.

Дві крапки (:) – це знак ділення.

Вирази на ділення читають так: ***чотири поділити на два дорівнює два.***

4 Було 10 яблук. Їх розклали на купки по 5 яблук у кожній. Скільки одержали купок?

Розв'язання: 10 : 5 = 2 (к.).

Відповідь: 2 купки.

5 Склади задачу за малюнком.

Урок 52

1 Обчисли.

2 · 9	40 – (20 – 8)	2 · 6
2 · 5	2 · 8	50 – 27 + 6

2 Розв'яжи задачу.

12 л соку розлили порівну у пляшки по 2 л. Скільки пляшок знадобилось?

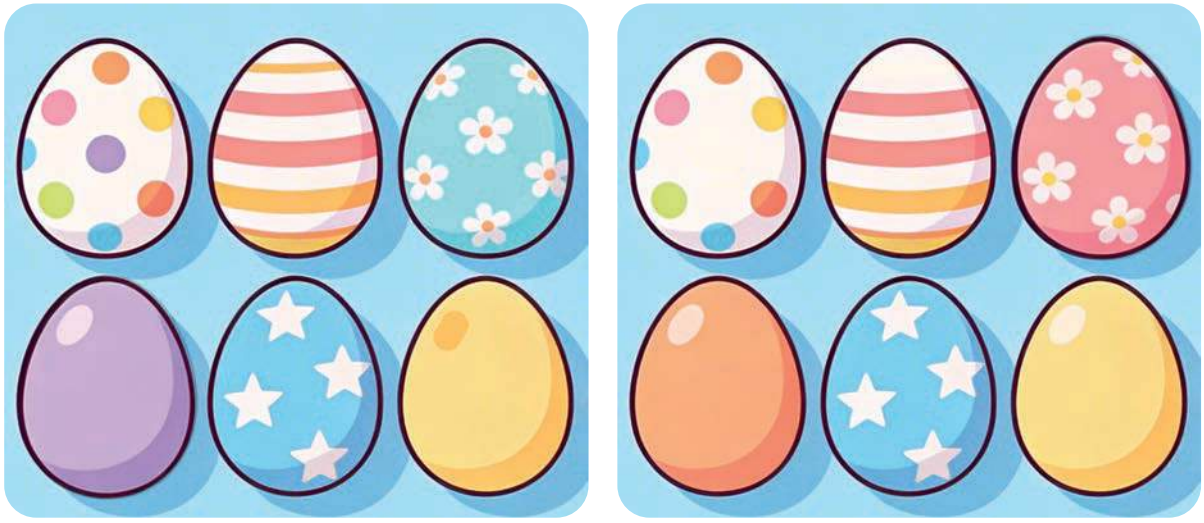
3 Порівняй (>, <, =).

$2 \cdot 2 \square 2 \cdot 3$ $2 : 2 \square 10 : 2$ $2 \cdot 4 \square 12 : 2$ $2 \cdot 5 \square 8 : 2$

4 Обчисли.

$4 : 2$ $2 : 2$ $2 \cdot 7$ $2 \cdot 9$

5 Розглянь малюнки. Знайди відмінності. Полічи їх.

Урок 53

1 Прочитай вирази на ділення за зразком:

$6 : 2 = 3$ ***Шість поділити на два дорівнює три.***

$8 : 2 = 4$
$4 : 2 = 2$
$12 : 2 = 6$
$18 : 2 = 9$

2 Гра «Хто швидше».
Обчисли вираз. Обери правильну відповідь. **2 · 7 = ?**

а) 14 б) 12 в) 16

3 Розв'яжи задачу.

Коли дівчинка купила 2 пиріжка по 5 грн за штуку, у неї залишилося 8 грн. Скільки грошей було у дівчинки спочатку?

Було	Купила	Залишилося
?	 5 грн 5 грн	8 грн

4 Розв'яжи задачу.

8 цибулин потрібно розкласти по 2 на кожну тарілку. Скільки тарілок для цього потрібно взяти?

5 Намалюй 5 пар черевиків. Скільки всього черевиків? Склади вираз і розв'яжи його.

Урок 54

1 Обчисли.

12 : 2	18 : 2	8 : 2	16 : 2
10 : 2	14 : 2	6 : 2	4 : 2

2 З виразу на множення склади по два вирази на ділення.

Зразок: 2 · 6 = 12 | 12 : 2 = 6 | 12 : 6 = 2

2 · 5 2 · 7 2 · 8 2 · 9 2 · 2 2 · 4

3 Розв'яжи задачу.

Михайло купив 12 цукерок, а Олена – у 2 рази менше. Скільки цукерок купила Олена?

4 Обчисли вирази.

12 : 2 2 · 7 8 : 2 2 · 6 10 : 2 2 · 3

Урок 55

1 Кожне з чисел при діленні має свою назву. Прочитай ці назви.

12	:	2	=	6
Ділене		*дільник*		*частка*

2 Обчисли. Назви числа при діленні.

16 : 2 = 8 14 : 2 = 7 18 : 2 = 9

2 · 8 = 16 2 · 7 = 14 2 · 9 = 18

16 : 2 = 8 14 : 2 = ☐ 18 : ☐ = ☐

3 Розв'яжи задачу.

Ольга зробила 18 тістечок, а Петро – у 2 рази менше. Скільки тістечок зробив Петро?

Ольга	Петро
18 тістечок	?, у 2 рази менше

4 Обчисли.

1) 2 · 5 = ?

а) 10; б) 12; в) 15.

1) 12 : 2 = ?

а) 2; б) 3; в) 6.

Урок 56

1 Обчисли.

10 : 2 2 · 5 6 : 2 2 · 3 8 : 2 2 · 6

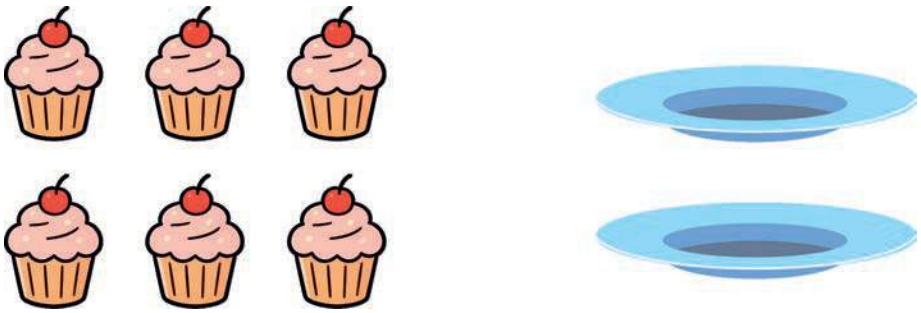
2 Розв'яжи задачу.

Купили 7 динь по 2 кг. Яка маса всіх динь?

2 кг 2 кг 2 кг 2 кг 2 кг 2 кг 2 кг

3 Склади задачу за малюнком і розв'яжи її.

□ : □ = □

4 Гра «Хто швидше» **18 : 2 = ?**

а) 9 б) 2 в) 4

5 Накресли відрізок завдовжки 8 см. Розділи його на 2 рівні частини. Яка довжина кожної частини відрізка?

8 см

Таблиця ділення на 2

Урок 57

1 З кожного виразу на множення склади вираз на ділення на 2.

2 · 2 = 4	**4 : 2 = 2**
2 · 3 = 6	**6 : 2 = 3**
2 · 4 = 8	**8 : 2 = ☐**
2 · 5 = 10	**10 : 2 = ☐**
2 · 6 = 12	**12 : 2 = ☐**
2 · 7 = 14	**14 : 2 = ☐**
2 · 8 = 16	**16 : 2 = ☐**
2 · 9 = 18	**18 : 2 = ☐**

2 Назви числа при діленні у виразах.

14 : 2 = 7 12 : 2 = 6 18 : 2 = 9

3 З виразу на множення склади по два вирази на ділення.

Зразок: *2 · 8 = 16 16 : 2 = 8 16 : 8 = 2*

2 · 6	2 · 9	2 · 5
2 · 4	2 · 3	2 · 2

4 Перепиши, поставивши в клітинку потрібне число, щоб нерівність була правильною.

34 + 4 < 45 – ☐ 62 – 32 < 89 – ☐

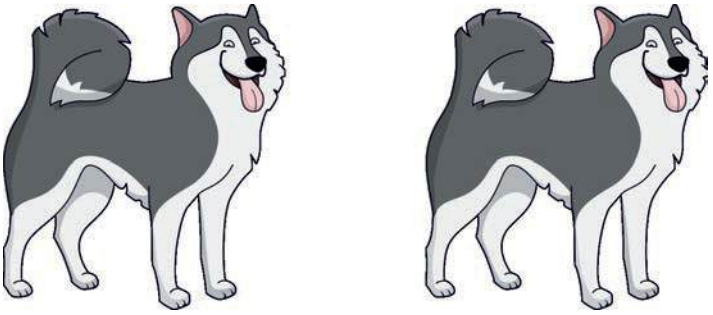
40 – 13 > 24 + ☐ 18 + 23 > 31 – ☐

Урок 58

1 Назви числа при діленні.

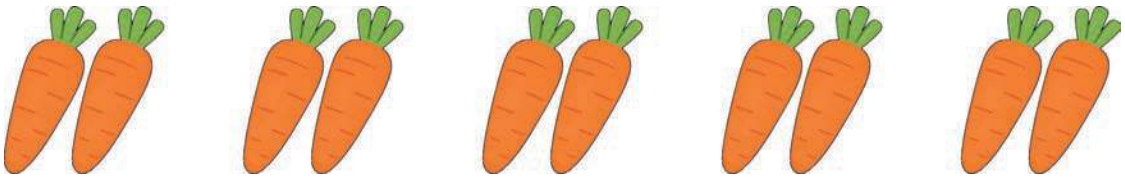
16 : 2 = 8 14 : 2 = 7 18 : 2 = 9

2 Скільки лап у 2-х таких собак? Склади вираз.

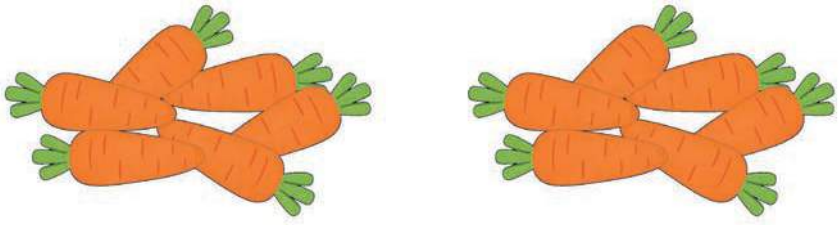

3 Розв'яжи задачі.

- 10 морквин розділили на пучки по 2 морквини. Скільки вийде пучків?

- 12 морквин розділили на купки по 6 морквин у кожній. Скільки буде купок?

4 Перетвори.

70 см = ☐ дм 4 дм = ☐ см 50 см = ☐ дм 8 дм = ☐ см

5 Обчисли.

2 · 6 + 12	32 + 2 · 2	2 · 5 + 15	24 – 2 · 7
14 : 2 – 5	70 – 18 : 2	10 – 2 · 3	11 + 16 : 2

Урок 59

1 Назви числа при діленні.

10 : 2 = 5 12 : 2 = 6 14 : 2 = 7

2 Перевір ділення множенням.

Ділення	Перевірка множенням
10 : 2 = 5	5 · 2 = 10
12 : 2 = 6	6 · 2 = 12
18 : 2 = 9	9 · 2 = 18
14 : 2 = 7	7 · 2 = 14

3 Розв'яжи задачу.

12 квітів поставили у 2 вази. Скільки квітів у кожній вазі?

4 Знайди половину числа 6.

5 Розв'яжи задачу.

У коробці 18 цукерок. Половину з'їли. Скільки залишилося?

6 Обчисли.

Числа	Знайти
2 і 5	суму
2 і 7	добуток

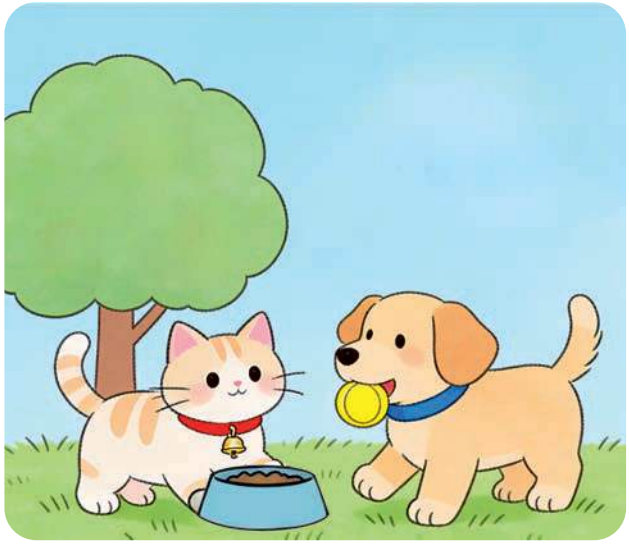
Числа	Знайти
9 і 2	суму
2 і 9	добуток

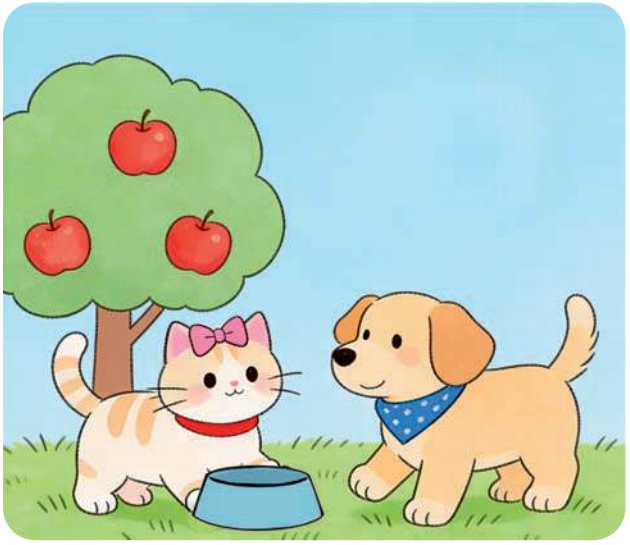
Урок 60

1 Обчисли.

15 + 2 + 3	2 · 4 + 5	2 · 8 – 6	12 : 2 + 3
16 : 2 + 7	25 – 14 : 2	2 · 3 + 8	12 – 2 + 3

2 Розглянь малюнки. Знайди відмінності. Полічи їх.

3 Підбери правильні множники. Склади вирази на множення на 2.

□ · □ = 4 □ · □ = 6 □ · □ = 8

4 Обчисли.

12 : 2 10 : 2 6 : 2 8 : 2 14 : 2 16 : 2

5 Запиши різницю чисел.

- 12 і 2
- 14 і 2
- 4 і 2
- 18 і 2

Урок 61

1 Обчисли.

2 · 3	2 · 7	2 · 5	2 · 9
2 · 8	2 · 6	2 · 2	2 · 10

2 Запиши вирази й обчисли.

- Від числа 45 відняти суму чисел 20 і 10.
- До добутку чисел 2 і 8 додати 5.
- До частки чисел 18 і 2 додати 15.

3 Господиня купила 8 кг капусти, картоплі – у 2 рази більше, ніж капусти. Скільки кілограмів картоплі купила господиня?

4 Прочитай та обчисли.

- Перший множник **2**, другий **6**. Знайди добуток. Що показує другий множник?
- Ділене **16**, дільник **2**. Знайди частку.

5 Намалюй 5 квіток, у кожної по 2 листочки. Скільки листочків усього? Розв'язання запиши множенням.

6 Розглянь малюнки. Знайди відмінності. Полічи їх.

Парні і непарні числа

Урок 62

1 Числа, які діляться на 2 (закінчуються на 0, 2, 4, 6, 8) – це **парні числа.**

Наприклад: 2, 4, 6, 8, 12, 16, 18.

Непарні – це числа, які при діленні на 2 дають остачу 1 (закінчуються на 1, 3, 5, 7, 9).

Наприклад: 3, 5, 7, 9, 11, 15, 17.

- Запиши всі парні числа від 1 до 20.
- Запиши всі непарні числа від 1 до 20.
- Які числа парні: 18, 25, 30, 47, 62?
- Які числа непарні: 11, 42, 57, 68, 91?

2 Розв'яжи задачі.

1. У кошику лежало 24 яблука. Чи парне це число? Чи можна їх поділити порівну між двома дітьми?

2. На гілці сиділо 17 пташок. Чи можна їх розсадити порівну на дві гілки?

3 Розглянь розв'язування задачі на 2 дії.

14 кг апельсинів розфасували порівну у 2 сітки. В першу сітку доклали ще 2 кг апельсинів. Скільки кілограмів апельсинів стало у першій сітці?

План розв'язування:

1. **Скільки** кілограмів **апельсинів в одній сітці?**
2. **Скільки** кілограмів **апельсинів стало у першій сітці?**

4 Розв'яжи задачу з допомогою вчителя.

12 кг картоплі розклали порівну у 2 ящики. У перший ящик доклали ще 5 кг картоплі. Скільки кілограмів картоплі стало у першому ящику?

План розв'язування:

1. **Скільки** кілограмів **картоплі в одному ящику?**
2. **Скільки** кілограмів **картоплі стало у першому ящику?**

Урок 63

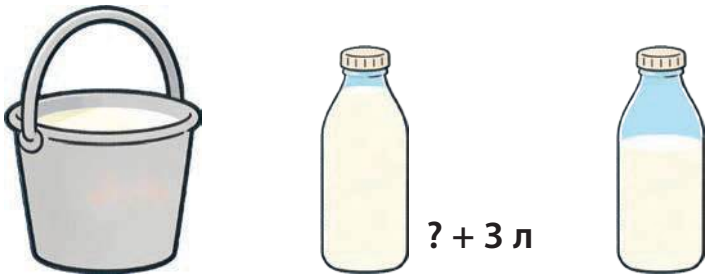
1
- Запиши всі парні числа від 10 до 30.
- Запиши всі непарні числа від 10 до 30.
- Які числа парні: 15, 22, 36, 66, 72?
- Які числа непарні: 21, 62, 87, 88, 41?

2 Користуючись таблицею множення, обчисли вирази.

3 · 2 + 4	2 · 5 + 15	3 · 2 + 20	3 · 2 + 22
3 · 2 – 4	2 · 4 – 3	5 · 2 – 8	2 · 5 – 7

3 Розв'яжи задачу з допомогою вчителя.

З відра розлили порівну 10 л молока у дві однакові пляшки. У першу пляшку долили ще 3 л. Скільки молока у першій пляшці?

4 Обери правильну відповідь. Відповіді: 14, 20, 22, 8, 12, 18, 16.

$2 \cdot 6$ $2 \cdot 4$ $2 \cdot 10$ $2 \cdot 9$ $2 \cdot 7$ $2 \cdot 8$

5 Розв'яжи задачу.

Іван купив 4 кг огірків, помідорів – у 2 рази менше, ніж огірків. Скільки кілограмів помідорів купив Іван?

Урок 64

1 Вирази з відповідями. Перевір себе.

$2 \cdot 4 = 8$
$2 \cdot 9 = 18$
$2 \cdot 1 = 2$
$2 \cdot 3 = 6$
$2 \cdot 6 = 12$
$2 \cdot 7 = 14$
$2 \cdot 10 = 20$
$2 \cdot 5 = 10$

2 Додай парні числа. Обчисли.

8 і 10; 3 і 6; 5 і 5; 4 і 6; 12 і 4.

3 Розв'яжи задачу з допомогою вчителя.

У мішку з картоплею масою 18 кг господиня брала 2 рази картоплі по 4 кг. Скільки кілограмів картоплі залишилося у мішку?

План розв'язування:

1. Скільки всього кілограмів картоплі взяла господиня за 2 рази?
2. Скільки кілограмів картоплі залишилося у мішку?

4 Користуючись таблицею множення, обчисли вирази.

$2 \cdot 8 + 24$ $2 \cdot 7 - 8$ $2 \cdot 9 + 45$

5 Склади і розв'яжи задачу із запитанням «Скільки всього бананів...?»

Урок 65

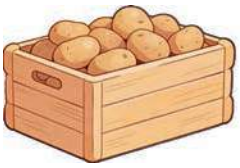
1 Накресли два відрізка. Перший відрізок – 9 см, а другий – на 3 см коротший, ніж перший.

2 Запиши всі непарні числа від 3 до 9, збільш їх на число 2.

3 Обчисли вирази.

18 : 2	2 · 2 + 10	2 · 5
2 · 7	14 : 2	2 · 9 – 12

4 Склади задачу за малюнком. Розв'яжи її.

18 кг

? у 2 рази менше

5 Розв'яжи задачу.

Один трикутник має 3 кути. Скільки кутів мають два трикутники? Склади вираз і обчисли.

Урок 66

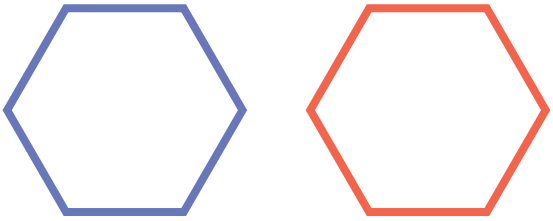
1 Прочитай таблицю множення на 2.

2 · 2	2 · 3	2 · 4	2 · 5	2 · 6	2 · 7	2 · 8	2 · 9
4	6	8	10	12	14	16	18

2 Порівняй (>, <, =). **Зразок:** *3 + 6 > 2 · 4*

15 + 3 ☐ 12 : 2 3 + 8 ☐ 3 · 2 16 + 4 ☐ 12 : 2

3 Один шестикутник має 6 сторін. Скільки сторін у двох шестикутників?

4 Випиши парні числа: 2, 6, 3, 4, 5, 8, 4, 1. Додай непарні числа.

Урок 67

1 Склади задачі за коротким записом.

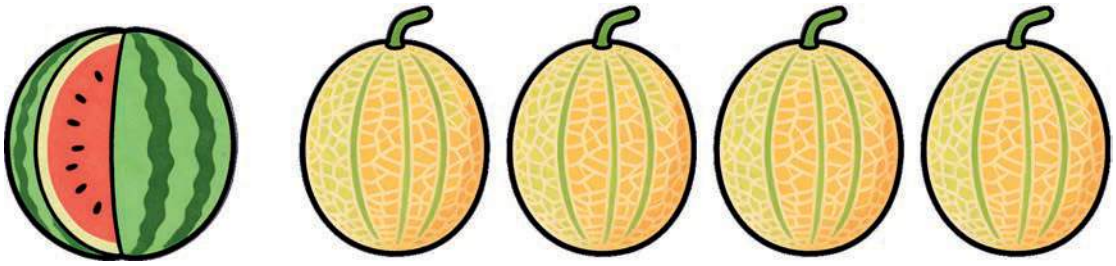
Було – 18 грн. **Витратили – 15 грн. і 1 грн.** **Залишилося – ?**	**Було – 24 і 6** **Поїхало – 4** **Стало – ?**

2 Обчисли вирази.

$2 \cdot 3 + 7$ $28 - 16 : 2$ $14 : 2 + 10$ $2 \cdot 6 - 9$

3 Розв'яжи задачу на 2 дії за допомогою вчителя.

Вага однієї дині 2 кг, а кавуна – стільки, скільки вага 4 динь разом. Яка вага кавуна і 4 динь разом?

2 кг 2кг 2 кг 2 кг

План розв'язування:

1. Яка вага кавуна?

2. Яка вага 4 динь і кавуна разом.

4 Порівняй (>, <, =).

$16 : 2 \square 15$ $12 : 2 \square 2 \cdot 9$ $14 : 2 \square 2 \cdot 5$

Урок 68

1 Накресли квадрат, у якого кожна сторона дорівнює 2 см. Яка довжина всіх його сторін разом?

3 Розв'яжи задачу.

У саду росло 5 яблунь. З кожної яблуні зібрали по 2 кошики яблук. Скільки всього кошиків яблук зібрали?

4 Знайди значення виразу «**2** · *a*», якщо:

a = 4; *a* = 6; *a* = 7; *a* = 3.

5 Запиши добуток чисел:

2 і 2; 2 і 4; 2 і 8; 2 і 6.

Запиши різницю чисел:

12 і 2; 14 і 2; 10 і 2; 18 і 2.

Урок 69

1 Обчисли.

2 · 3
2 · 5
2 · 7
2 · 9

2 · 2
2 · 4
2 · 6
2 · 8

2 Розв'яжи задачу.

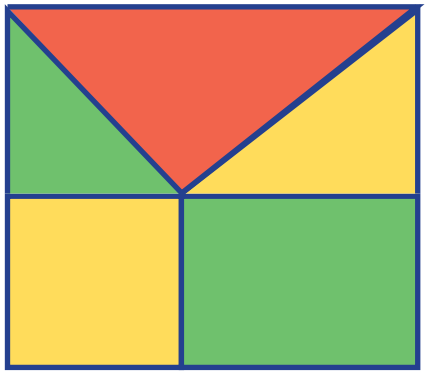
У класі 5 парт. За кожною партою сидять по 2 учні. Скільки учнів у класі?

3 Один відрізок має довжину 2 см. Яка довжина 7 таких відрізків?

2 см

4 Назви фігуру. Знайди прямокутник, трикутники, квадрат.

5 Обчисли.

$2 \cdot 2 + 2$	$10 : 2 + 20$	$(8 - 5) \cdot 2$
$(12 - 4) \cdot 2$	$2 \cdot 8 - 10$	$12 : 6 - 2$

6 Розв'яжи задачу.

У кошику 4 кг яблук, а в другому – 2 кг яблук. Де яблук більше?

Урок 70

1 Обчисли. Запиши в зошит.

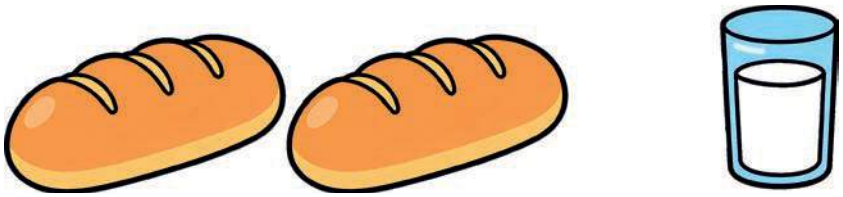
- Добуток чисел 3 і 2 збільшити на 4.
- Суму чисел 5 і 2 помножити на 2.
- Різницю чисел 20 і 15 помножити на 2.

2 Порівняй (>, <, =).

$3 + 7 > 3 \cdot 2$	$14 : 2 \square 3 \cdot 4$	$12 : 2 \square 18 : 2$
$2 + 8 \square 2 \cdot 5$	$11 + 4 \square 2 \cdot 7$	
$10 : 2 \square 12 - 4$		

3 Розв'яжи задачу.

Купили 2 батони, по 7 гривень за один і склянку молока. Всього витратили 20 гривень. Скільки коштує склянка молока?

7 грн 7 грн ?

Підказка:

1. Знайди скільки заплатили за 2 батони.
2. Знайди скільки заплатили за склянку молока.

4 Обчисли.

36 – 6 + 7	2 · 9 – 12	12 : 2 + 15
45 + 35 – 10	18 – (12 – 9)	33 + 0 + 15

Урок 71

1 Користуючись таблицею ділення, обчисли вирази.

12: 6 + 7	18 : 2 + 21
2 · 8 – 10	20 : 2 – 5

2 Розв'яжи задачу.

У магазині купили по 2 кг томатів, моркви, картоплі, огірків, кабачків і цибулі. Скільки кілограмів продуктів купили у магазині?

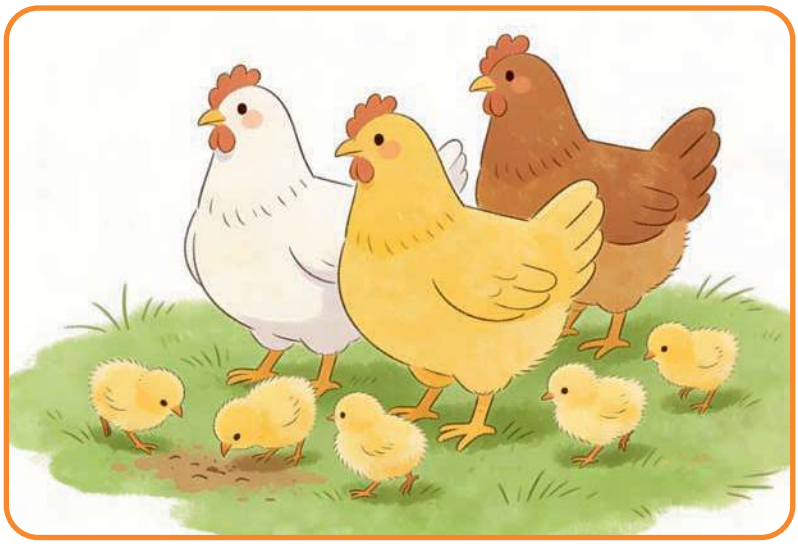
3 Порівняй (>, <, =).

15 і 2 · 8	2 · 5 і 11	12 : 2 і 7

4 Розв'яжи задачу.

Довжина однієї палички – 12 см, а другої – 2 см. Яка паличка довша?

5 Склади і розв'яжи задачу із запитанням «На скільки більше…?»

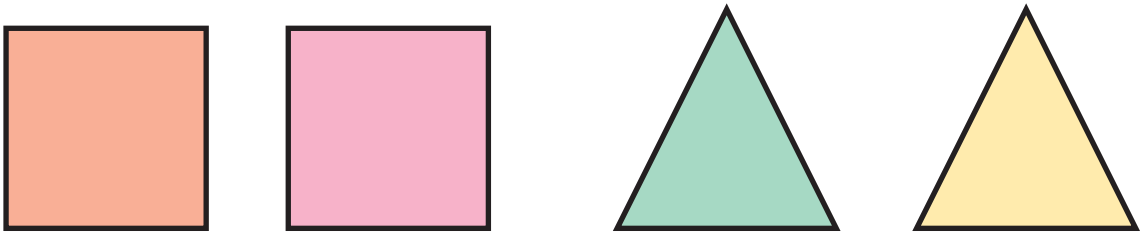
Урок 72

1 Обчисли.

14 : 2 – 1	18 : 2 + 16	12 : 2 + 12	2 · 5 + 24

2 Дай відповіді на питання.

- Один квадрат має 4 сторони. Скільки сторін у 2 квадратів?
- Один трикутник має 3 сторони. Скільки сторін у 2 трикутників?
- Порівняй отримані результати. Де більше сторін і на скільки?

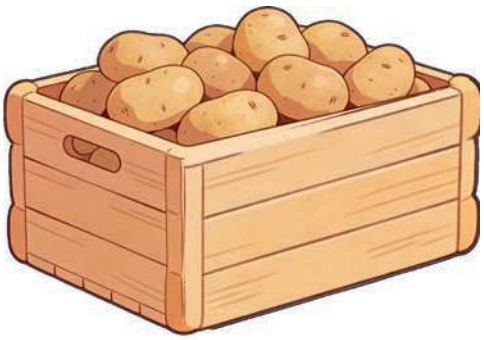
3 Обчисли вирази.

18 : 2 + 23 45 – 2 · 5 2 · 4 + 21 20 – 10 : 2

4 Склади за малюнком задачу і розв'яжи її.

7 кг

? у два рази більше

Урок 73

1 Розв'яжи задачу за даними:

Дані: в одній пляшці – 2 л соку. Таких пляшок – 5.
Запитання: скільки всього літрів соку в 5 пляшках?

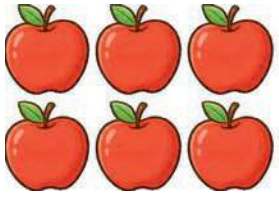

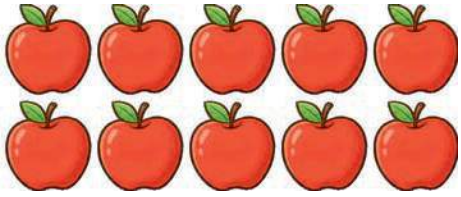
2 л

2 Обчисли.

Ділене	20	16	4	12	14	18	6	8
Дільник	2	2	2	2	2	2	2	2
Частка								

3 Розглянь вирази. Поясни їх.

$3 \cdot 2 = 6$
$6 : 2 = 3$
$6 : 3 = 2$

$5 \cdot 2 = 10$
$10 : 5 = 2$
$10 : 2 = 5$

4 Обчисли за зразком.

2 · 6 = 12
12 : 2 = 6
12 : 6 = 2

$2 \cdot 9 = 18$
$18 : 2 = 9$
$18 : 9 = \square$

$2 \cdot 7 = \square$
$\square : \square = \square$
$\square : \square = \square$

$2 \cdot 8 = \square$
$\square : \square = \square$
$\square : \square = \square$

Якщо добуток двох чисел поділити на один із множників, то дістанемо другий множник.

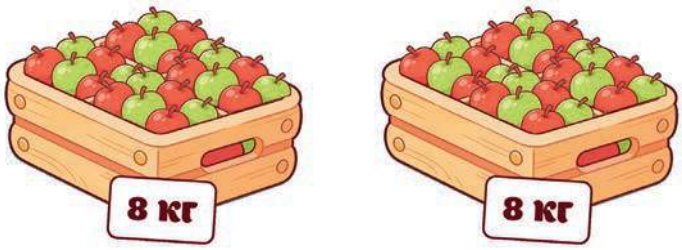
Урок 74

1 Накресли відрізок 12 см. Поділи його на 4 рівних частини. Чому дорівнює довжина кожної частини?

12 см

2 Розв'яжи задачу.

У магазині продали 2 ящики яблук, у кожному по 8 кг. Скільки всього кілограмів яблук продали?

3 Обчисли.

2 · 6	10 : 2	2 · 5	7 · 2	18 : 2
14 : 2	8 · 2	12 : 2	2 · 9	8 : 2

4 Побудуй прямокутник зі сторонами 3 см і 6 см.

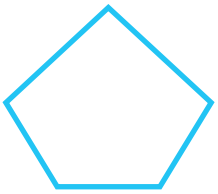
Урок 75

1 Як називається багатокутник, у якого:

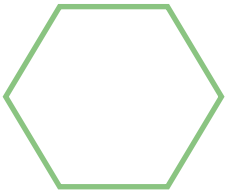
4 сторони?

5 сторін?

6 кутів?

2 Пригадай.

12	:	2	=	6
Ділене		*дільник*		*частка*

3 Обчисли.

Числа	Знайти
2 і 7	добуток
18 і 2	частку
6 і 2	суму

Числа	Знайти
14 і 2	суму
16 і 2	частку
27 і 3	різницю

4 Розв'яжи задачу.

У Катерини було 2 коробки олівців. У кожній коробці по 4 олівці. Скільки всього олівців у Катерини? Розв'яжи задачу множенням.

Урок 76

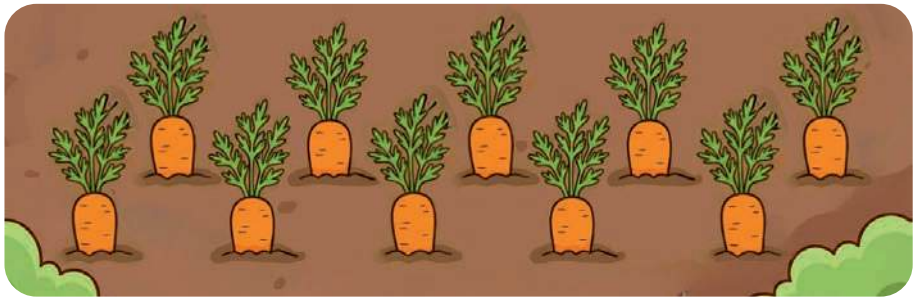
1 З чисел від 2 до 20 випиши всі ті, що діляться на 2.

2 Обчисли. Запиши в зошит.

- Добуток чисел 2 і 4 зменшити на 2.
- Суму чисел 14 і 6 поділити на 2.
- Різницю чисел 20 і 18 помножити на 8.

3 Розв'яжи задачу.

На грядці посадили 2 ряда моркви по 5 у кожному. Скільки всього моркви посадили?

4 Обчисли.

$20 + 2 \cdot 6$ $4 \cdot 2 + 10$ $16 : 2 - 6$ $15 - 5 \cdot 2$ $18 : 2 + 9$ $14 - 4 : 2$

5 Склади і розв'яжи задачу за малюнком.

18 кг

? кг у два рази більше

Урок 77

1 З кожного виразу на ділення склади два вирази на множення.

18 : 2 16 : 2 14 : 2 10 : 5 12 : 6 8 : 2

2 Розв'яжи задачу на дві дії за допомогою вчителя.

У фермерському господарстві було 27 тракторів, комбайнів – на 5 менше, ніж тракторів, а автомобілів – на 3 більше, ніж комбайнів. Скільки автомобілів було у фермерському господарстві?

27

на **5** менше

на **3** більше,
ніж комбайнів

План розв'язування:

1. Скільки було комбайнів?
2. Скільки було автомобілів?

3 Порівняй (>, <, =).

5 · 2 ☐ 14 : 2 12 : 2 ☐ 2 · 8 2 · 9 ☐ 18 : 2 16 : 2 ☐ 2 · 3

Іменовані числа. Міри вартості

Урок 78-79

1 **Гроші** – це спеціальні засоби, за допомогою яких люди купують товари та оплачують послуги. У кожній країні є своя валюта – це гроші, які використовують лише в цій державі. Кожна валюта має власні банкноти і монети та свою вартість. Гроші бувають двох основних видів:

- **Паперові** – це ***банкноти*** або ***купюри***. Їх виготовляють із міцного спеціального матеріалу, щоб вони не рвалися і довше служили.
- **Металеві** – це ***монети***. Їх карбують із металів, таких як мідь, нікель або сталь. Монети мають різну вартість.

В Україні грошовою одиницею є гривня. Меншою частиною гривні є копійка. 1 гривня = 100 копійок.

Скорочено записують так: гривня – грн (без крапки), копійка – коп. (з крапкою).

На кожній банкноті або монеті є цифра, яку називають номіналом.

Банкноти України мають такі номінали: **20 грн, 50 грн, 100 грн, 200 грн, 500 грн і 1000 грн**.

Монети також бувають різного номіналу – від 10 копійок до кількох гривень: **10 коп., 50 коп., 1 грн, 2 грн, 5 грн, 10 грн.**

Банкноти бувають номіналом: 20, 50, 100, 200, 500 і 1000 гривень.

2 Розв'яжи задачу.

У Миколи було 25 грн, а у Наталки - 13 грн. Скільки всього гривень у Миколи і Наталки?

у Миколи	у Наталки
	

Одиниці вартості можна порівнювати між собою.

3 Порівняй (>, <, =).

5 грн ☐ 15 грн

100 грн ☐ 50 грн + 20 грн

20 грн ☐ 50 грн

4 У магазині яблуко коштує 7 грн, а банан – у 2 рази дорожчий. Скільки коштують банан і яблуко разом?

7 грн

у 2 рази дорожчий, ніж яблуко

План розв'язування:

1. Скільки коштує банан?

2. Скільки коштує банан і яблуко разом?

5 Розглянь малюнки. Знайди відмінності. Полічи їх.

Урок 80

1 Порівнюючи грошові одиниці, ми порівнюємо числа, що написані на купюрах чи монетах.

<

Грошові одиниці можна додавати і віднімати.

Якщо додати десять монет по 10 копійок або дві монети по 50 копійок, то отримаємо 100 копійок або 1 гривню.

1 гривня дорівнює 100 копійкам.
1 грн = 100 коп.

2 Обчисли і встав пропущені числа.

□ грн – 30 грн = 15 грн

50 грн + □ грн + 7 грн = 77 грн

3 Дай відповідь на запитання (усно).

- Що дорожче: олівець за 8 грн чи ручка за 10 грн?
- У кого більше грошей: у Миколки – 15 грн 50 коп. чи у Марійки – 14 грн 80 коп.?

4 Порівняй (>, <, =).

1 грн □ 80 коп.

5 грн □ 9 грн

5 Обчисли.

2 грн + 5 грн

16 грн – 10 грн

14 грн + 12 грн

20 грн – 7 грн

Урок 81

1 Розв’яжи задачу.

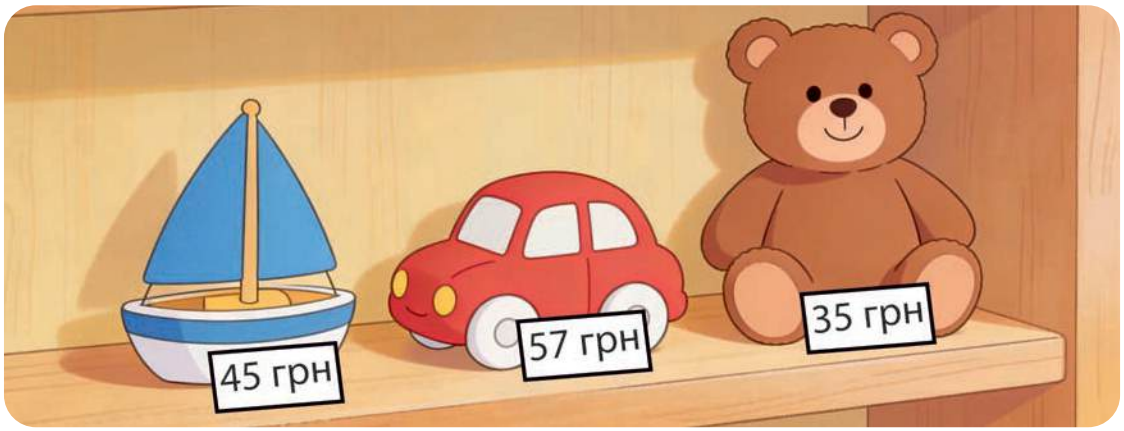
Тетянка має 20 грн. Вона купила олівець за 6 грн. Скільки грошей у неї залишилося?

2 Порівняй (>, <, =).

50 грн ☐ 100 грн 20 грн ☐ 10 грн 10 грн ☐ 100 грн

3 Розв’яжи задачу.

Григорій має 50 грн. Вибери, яку іграшку він зможе придбати в магазині?

4 Склади і розв’яжи задачу за малюнком.

20 грн

? грн у 2 рази менше

5 Порівняй грошові одиниці. Вибери і встав потрібний знак: >, < чи =.

10 грн і 50 грн 15 грн і 25 грн 40 грн і 50 грн

Урок 82

1 Одиниці вимірювання вартості, виражені в гривнях, завжди будуть більші одиниць вартості, виражених у копійках.

2 Розглянь малюнок. Дай відповіді на запитання.

Скільки гривень у кожному ряді? У якому ряді більше грошей? У якому менше?

3 Обчисли.

20 грн – 10 грн
5 грн + 5 грн
25 грн – 5 грн
10 грн + 20 грн

4 Розв'яжи задачу.

Дідусь купив у магазині 2 кг картоплі по 5 грн за кілограм і 4 кг капусти за 12 грн. Скільки гривень дідусь витратив на картоплю і капусту разом?

План розв'язування:

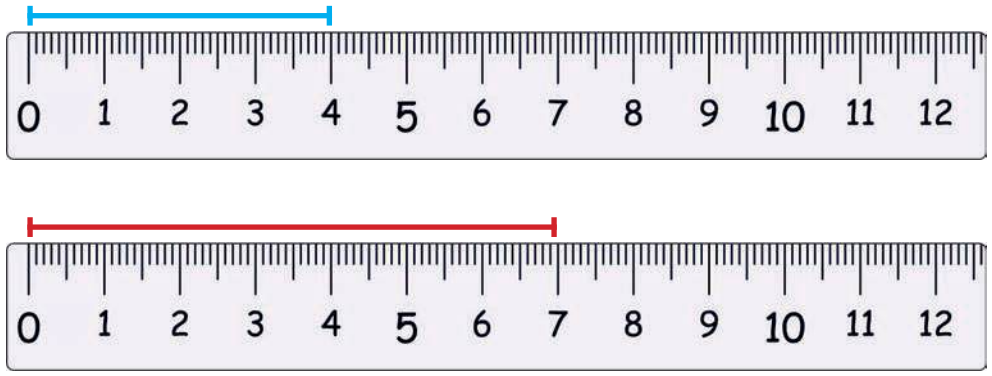
1. **Скільки** гривень **витратив дідусь на картоплю?**
2. **Скільки** гривень **витратив дідусь на картоплю і капусту разом?**

Міри довжини

Урок 83

1 **Щоб виміряти довжину відрізка, лінійку потрібно покласти під відрізком, а нуль повинен збігатися з початком відрізка. Щоб кожен раз не рахувати, коли вимірюємо відрізок, сантиметри на лінійці позначені числами по порядку.**

З'ясуй довжину синього і червоного відрізків за лінійкою.

З малюнка видно, що довжина синього відрізка 4 см, а довжина червоного відрізка 7 см.

Пригадай!

Основні одиниці:

1 сантиметр (см)

1 см = 10 мм

1 дециметр (дм) = 10 см

1 метр (м) = 10 дм = 100 см

2 Накресли відрізок даної довжини.

11 см = 1 дм 1см

3 Накресли відрізки 1 см і 3 см; 1 дм 2 см.

4 Порівняй, постав <, > або =. Що довше?

60 см ☐ 7 дм

3 дм ☐ 25 см

1 м ☐ 90 см

82 см ☐ 100 см

5 Розв'яжи задачу.

Марічка купила стрічку 12 см, а Оленка – на 15 см довшу. Яка довжина стрічки у Оленки?

Урок 84

1

Пригадай!

1 м = 10 дм, 1 дм = 10 см, 1 м = 100 см, 1 см = 10 мм.

2 Обчисли.

Зменшуване	19	46	70
Від'ємник	7	4	45
Різниця			

3 Розв'яжи задачу.

Петрик відміряв мотузку довжиною 10 дм. Від неї він відрізав 70 см. Яка частина мотузки залишилась?

4 Завдання на вимірювання.

1. Виміряй зошит, запиши довжину і ширину в см.
2. Виміряй відстань між двома партами кроками. Приблизно скільки це метрів?
3. Знайди предмет у класі, довжина якого більша за 1 м, але менша за 1 м + 1 м.

4 Обчисли.

37 + 23	77 + 15	100 – 50
48 – 10	80 – 61	70 + 20

Урок 85

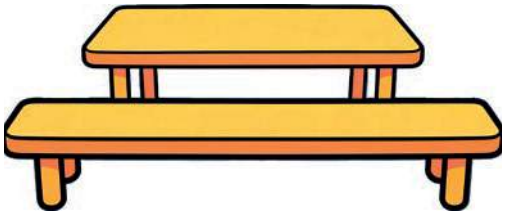
1 Обчисли. Склади відповідні вирази на віднімання чи додавання.

7 – 3 7 + 5 9 – 5 3 + 6 9 + 0 6 – 3

2 Накресли відрізок, яка довша за 8 см, але коротша за 10 см.

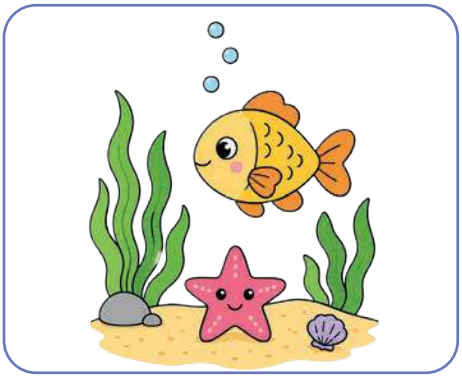
3 Розв'яжи задачу.

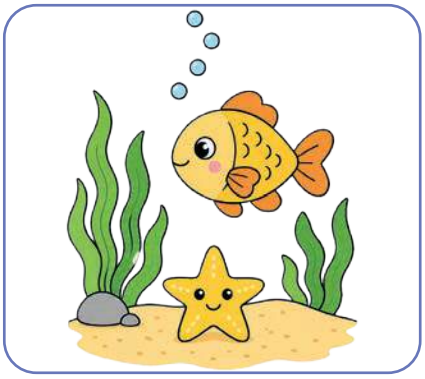
Довжина лавки – **2 м**, а довжина стола – **1 м 20 см**. На скільки лавка довша за стіл?

4 Перший відрізок – 8 см, а другий – у 2 рази коротший. Яка довжина другого відрізка? Накресли такі відрізки у зошиті.

5 Розлянь малюнки. Знайди відмінності. Полічи їх.

Урок 86

1 **Пригадай!**

Одиниці вимірювання довжини: міліметри – мм, сантиметри – см, дециметри – дм, метри – м .

1 см = 10 мм **10 дм = 1 м**

10 см = 1 дм = 100 мм **1 м = 100 см**

1 міліметр (1 мм) — найменша одиниця вимірювання довжини.

2 Обчисли.

Довжина першого відрізка на малюнку дорівнює 4 см.

4 см

Другий відрізок довший від першого на 2 см.

? — на 2 см довший

Знайди довжину другого відрізка.

3 Продовж речення.

Данилко стрибнув у висоту на 75 см, це – … .

1) 7 м 5 дм; 2) 7 дм 5 см; 3) 75 мм; 4) 7 см 5 мм.

4 Розв'яжи задачу.

Дівчинка обв'язала подарунок стрічкою довжиною 48 см. Вона використала 20 см. Скільки сантиметрів стрічки залишилось?

5 Виконай перетворення.

1 м – це ... 10 дм – це... 10 см – це... 1 см – це ...

Урок 87

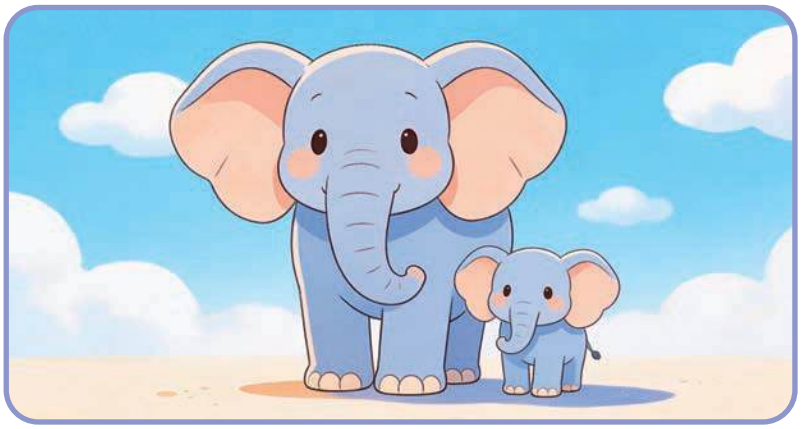
1 Накресли відрізок завдовжки 10 см. Поділи його навпіл. Яка довжина його частин?

10 см

2 Розв'яжи задачу.

Довжина хобота у дорослого слона 2 м, а у маленького – на 1 м 20 см менша. Яка довжина хобота у маленького слона?

3 Порівняй (>, <, =).

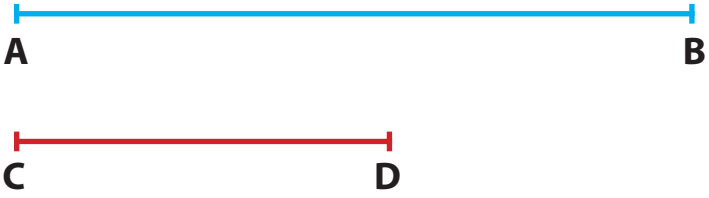
1 м ☐ 2 м

1 дм ☐ 20 см

80 см ☐ 40 см

1 м ☐ 100 см

4 Виміряй відрізки. На скільки відрізок AB довший за CD?

Час: доба, тиждень, місяць, рік

Урок 88-89

1 **Час – це тривалість подій: скільки вони тривають або через який проміжок відбуваються.**

Щоб вимірювати час, люди користуються одиницями вимірювання часу. Основні одиниці часу:

Секунда (с) – найменша одиниця часу.

Хвилина (хв) – 1 хв = 60 секунд.

Година (год) –1 год = 60 хвилин.

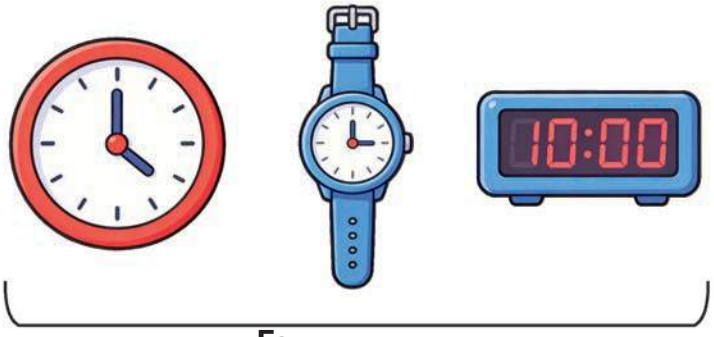
Доба (день і ніч) – 1 доба = 24 години.

Тиждень – 1 тиждень = 7 днів.

Місяць – триває 30 або 31 день (лютий – 28 або 29 днів).

Рік – 12 місяців або 365 днів (у високосному – 366 днів).

Приладами для вимірювання часу є:

Годинники

Календар
(для вимірювання днів, тижнів, місяців і років)

Секундомір

Пісочний годинник

Пригадай!

1 год = 60 хв

Циферблат годинника має 12 поділок.

1 поділка = 5 хв хвилинної стрілки або 1 год годинної стрілки.

1 хв = 60 с

3 Розглянь малюнок. Дай відповіді на запитання.

Котру годину показував годинник 60 хвилин тому? Показуватиме через 60 хв?

4 Виконай за зразком:

Зразок: 1 хв 10 с = 60 с + 10 с = 70 с

1 хв 30 с = ☐ с + ☐ с = ☐ с

1 хв 15 с = ☐ с + ☐ с = ☐ с

60 с + 20 с = ☐ хв ☐ с

5 Дай відповідь на запитання.

- Скільки днів у 2 тижнях?
- Скільки годин у 3 добах?
- Скільки хвилин пройде з 8:00 до 8:45?

6 Розв'яжи задачі.

1. Урок почався о 9:00 і закінчився о 9:45. Скільки тривав урок?
2. Фільм почався о 18:30 і закінчився о 20:15. Яка його тривалість?

Урок 90

1 Який із годинників показує час до полудня?

2 Урок починається о 10:00 і триває 45 хв. Намалюй, що показуватиме годинник, коли урок закінчиться.

3 Якщо зараз 14:30, котра буде година через:

- 30 хвилин;
- 1 годину;
- 2 години 15 хвилин?

4 Визнач, скільки минуло годин:

- від 10 ранку до 5 год вечора одного й того самого дня;
- від 12 години пополудні до 15 години одного й того ж дня;
- від 17 год вечора до 21 год вечора одного й того ж дня;
- від 6 год ранку до 16 год вечора одного й того ж дня.

5 Запиши у хвилинах.

1 год = ☐ хв;
пів години = ☐;
30 хв + 20 хв = ☐;
5 хв + 40 хв = ☐.

Урок 91

1 Розв’яжи задачу.

Урок триває 45 хвилин, а перерва — 10 хвилин. Скільки тривають два уроки з однією перервою між ними?

2 Дай відповідь на запитання.

За 40 хв після третьої години ночі буде 3 год 40 хв.
Котра година буде через 50 хв після третьої години ночі?

3 Виконай обчислення.

1 год 15 хв = ☐ хв;
4 тижні = ☐ діб;
2 тижні і 2 доби = ☐ діб;
1 рік і 5 місяців = ☐ місяців;
24 місяці = ☐ років.

4 Дай відповідь на запитання.

- Скільки днів у тижні?
- Скільки місяців у році?
- Якщо сьогодні 12 жовтня, який буде день через 5 днів?
- Липень триває 31 день. Скільки це тижнів і днів?
- У січні 31 день, у лютому 28. На скільки днів січень довший?

5 З’ясуй, яка подія відбулася раніше.

Урок 92

1 **Пригадай!**

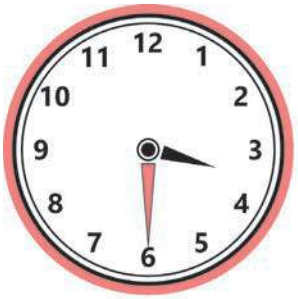
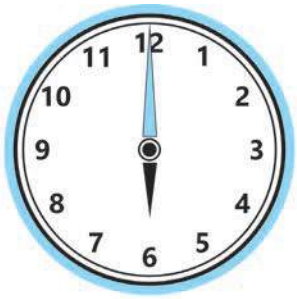
Час визначають за годинником.

На годиннику є **такі стрілки**: ***велика (хвилинна)***, ***маленька (годинна)***. Є ще тоненька довга стрілка – це ***секундна.***

За **1 добу** годинна стрілка робить **два повних оберти**.

Хвилинна стрілка робить **повний оберт** за **1 годину**, а ***секундна*** – за **1 хвилину**. Рахунок часу починається з 12 (24) години ночі або з 12 години дня. Обидві стрілки тоді показують 12.

Котру годину показує кожен годинник?

2 Розв’яжи задачу.

У фільмі перша серія триває 40 хвилин, а друга – 35 хвилин. Скільки часу тривають обидві серії разом?

3 Дай відповідь.

- Скільки днів у січні?
- Скільки годин в добі?
- Скільки хвилин у годині?
- Скільки днів у тижні?
- Скільки днів у місяцях? Назви місяці.

4 Порівняй (>, <, =).

1 год 20 хв ☐ 2 год 60 хв ☐ 70 хв 1 год ☐ 60 хв

Урок 93

1 Наша планета Земля постійно обертається навколо своєї осі. Повний оберт вона робить за **24 години.**

Цей час називають доба.
Доба має чотири частини:

Ніч – з **24:00** до **06:00.**

Ранок – з **06:00** до **12:00.**

День – з **12:00** до **18:00.**

Вечір – з **18:00** до **24:00.**

Так кожного дня Земля робить один оберт, а ми проживаємо одну добу.

2 Порівняй і обери правильну відповідь. Встав <, > або =.

1година 20 хвилин ☐ 3 години 7 днів ☐ 1 тиждень

1 доба ☐ 12 годин 1 година ☐ 80 хвилин

3 Дай відповідь на запитання.

- Скільки хвилин в 1 годині?
- Скільки годин у добі?
- Скільки тижнів у місяці?
- Скільки місяців у році?
- Скільки днів у тижні?

4 Розв'яжи задачу.

Урок почався о 9 год 00 хв і закінчився о 9 год 45 хв. Скільки хвилин тривав урок?

Урок 94

1 Розв'яжи задачу.

Відпочинок на перерві тривав 15 хвилин. Якщо перерва почалася о 10:30, то коли вона закінчилася?

2 Порівняй (>, <, =).

2 год ☐ 5 год
12 хв ☐ 15 хв
30 хв ☐ 45 хв
1 год ☐ 60 хв

3 Розв'яжи задачі.

1. Автобус вирушив о 7:25, а прибув о 8:10. Скільки часу тривав шлях?
2. До обіду минуло 5 годин від початку робочого дня. Якщо день почався о 8:00, то о котрій годині був обід?

4 Встав потрібний знак: помножити або поділити. Запиши вирази в зошит.

2 ☐ 5 = 10
14 ☐ 2 = 7
6 ☐ 2 = 12
18 ☐ 2 = 9

5 Розв'яжи задачу.

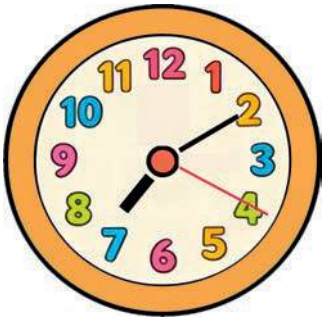
Фільм почався о 18:15 і закінчився о 19:50. Скільки годин і хвилин тривав фільм?

6 Скільки годин біг хлопець?

Урок 95

1 Розглянь годинник. Поясни, як визначати час за годинником?

2 Прочитай. Поміркуй. Розкажи.

- Скільки разів стрілка годинника показує 12:00 за добу?
- Якщо зараз понеділок, то який день буде через 5 днів?
- Скільки разів у добі годинна стрілка проходить повне коло?
- У січні 31 день. Скільки це тижнів і днів?
- Якщо зараз 10 жовтня, який день буде через 3 тижні?

3 Обчисли.

14 : 2	16 : 2	2 · 2	8 : 2
2 · 8	18 : 2	12 : 2	2 · 4

4 Розв'яжи задачу за малюнком.

5 грн

? грн у 2 рази дорожче

Урок 96

1 Розглянь малюнки. Скажи, котру годину показує кожен годинник, і запиши.

2 Скільки годин має одна доба?

а) 10; б) 12; в) 24.

3 Яка частина доби настає після вечора?

а) день; б) ніч; в) ранок.

4 Коли сходить сонце?

а) вночі; б) вранці; в) увечері.

5 Коли люди зазвичай сплять?

а) вдень; б) вночі; в) зранку.

6 Завдання з годинником.

Намалюй стрілки годинника, щоб показати:

7:00 – ранок ***14:00 – день*** ***20:00 – вечір*** ***2:00 – ніч***

Познач на годиннику, коли ти зазвичай прокидаєшся і коли лягаєш спати.

Урок 97-98

1 **Місяць** — це визначений відрізок часу.

Один місяць триває **приблизно 30 або 31 день** (а лютий — 28 або 29 днів). У році **12 місяців**, і вони поділяються за порами року.

2 Прочитай.

Зимові місяці	Весняні місяці	Літні місяці	Осінні місяці
грудень	березень	червень	вересень
січень	квітень	липень	жовтень
лютий	травень	серпень	листопад

3 Розташуй місяці за порядком: ***березень, січень, травень, лютий.***

Який місяць іде після ***серпня***?
Який місяць перед ***груднем***?

4 Дай відповіді на запитання.

- Скільки днів у лютому?
- Скільки в липні?
- Грудень має 31 день. Скільки днів пройде від 1 до 15 грудня?
- Якщо березень має 31 день, а квітень – 30, скільки всього днів у цих двох місяцях разом?
- Що коротше триває – 2 тижні чи 15 днів?
- Що довше триває – 1 місяць чи 40 днів?
- Що триває довше – 1 місяць чи 3 місяці?

5 Розв'яжи задачу.

Учень почав роботу о 10:00 і закінчив о 12:00. Скільки годин він працював?

6 Дай відповідь.

- У добі 24 години. Скільки годин у двох добах?
- Скільки разів на добу стрілка годинника проходить цифру 12?
- Якщо зараз ранок, то яка частина доби буде через 10 годин?
- На яку частину доби припадає час 23:45?
- Скільки разів за тиждень змінюються всі частини доби?

7 Поміркуй.

У червні, липні і серпні дні сонячні. Якщо у червні 30 сонячних днів, у липні – 31, а у серпні – 31, скільки всього сонячних днів улітку?

Міри маси

Урок 99

1 **Маса** – це величина, яка показує, наскільки предмет важкий або легкий.

Масу вимірюють у **кілограмах (кг).**

Пригадай!

Масу вимірюють за допомогою терезів або ваг.
Терези і ваги – це інструменти для вимірювання маси.
Ваги бувають різні:
чашкові (терези) – мають дві чаші, на одну кладуть предмет, а на іншу – гирі;
механічні – показують масу за допомогою стрілки;
електронні – визначають масу точно і показують її на екрані;
аптечні – використовують для зважування дуже легких речовин і ліків.

2 Масу предметів на чашкових терезах вимірюють за допомогою гир.

3 Розглянь малюнки. Чому на терезах шальки розміщено на одному рівні? Чому на терезах одна шалька розміщена вище, а друга – нижче?

Легші предмети мають меншу масу, а важчі – більшу. Якщо шальки терезів зрівноважені, то об'єкти на них мають однакову масу.

Маса – це величина. Її вимірюють кілограмами. Слово кілограм скорочено позначають так: кг.

4 Розглянь малюнок. Дай відповідь на запитання.

Яка маса вази з квітами?

Урок 100

1 Якщо маса пакета цукру становить 1 кг, то маса п'яти таких пакетів дорівнює 5 кг, або 5000 г.

Маса автомобіля може бути приблизно 1 тонна, тобто 1000 кг.

Масу автомобіля можна виміряти в ***тоннах***.
Тонна – найбільша одиниця маси.

2 Масу предметів, які легші за 1 кг, вимірюють грамами. Один грам – це тисячна частина кілограма.

1000 г = 1 кг 1 ц = 100 кг 1 т = 10 ц 1 т = 1000 кг

3 Розв'яжи задачу.

У тарілці 2 яблука по 50 г кожне. Яка маса двох яблук разом?

4 Заповни пропуски.

1 кг = ☐ г 100 кг = ☐ ц

1000 г = ☐ кг 1 т = ☐ ц

Урок 101

1 Поясни.

На одній чаші терезів лежить 100 г цукру, а на іншій – 80 г борошна. Яка чаша важча і на скільки грамів?

2 Порівняй (>, <, =).

5 кг ☐ 1 ц 1 т ☐ 10 ц

100 кг ☐ 1 ц 30 г ☐ 1 кг

3 Розв'яжи задачу.

Маса 1 пакета пшона – 2 кг. Скільки кілограмів пшона вміщує 8 таких пакетів?

2 кг

Місткість. Літр

Урок 102

1 **Місткість показує, скільки рідини може вмістити посудина. Для вимірювання місткості використовують літри і мілілітри.** Слово «літр» скорочено записують так: **л.**

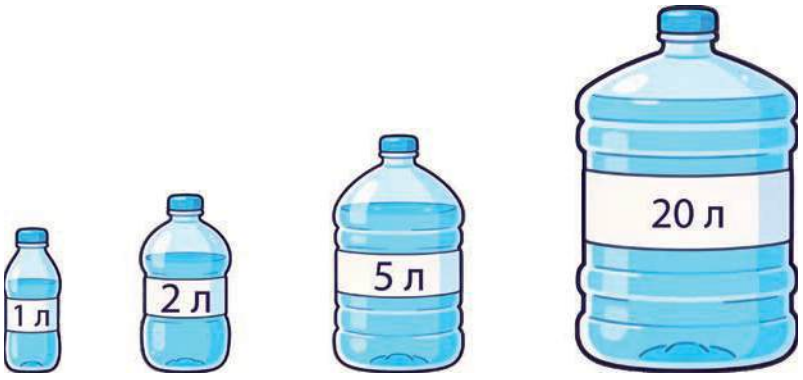
Літр – це міжнародна одиниця вимірювання місткості. Вона показує, скільки літрів води, молока чи іншої рідини може поміститься в посудину.

Між одиницями місткості існує таке співвідношення:
1 л = 1000 мл (мілілітрів)

Різні посудини мають різну місткість:

у склянку вміщується приблизно **200 мілілітрів**,
у пляшку – **1 літр**,
у відро – **10 літрів**.

Місткість – це те, скільки рідини може поміститься всередину посудини.

2 Склади і розв'яжи задачу за малюнком.

3 Розв'яжи задачу за малюнком.

Скільки лійок можна наповнити водою з відра? Місткість відра – 10 л. Місткість лійки – 2 л.

4 Розв'яжи задачу.

У бутлі вміщається 20 л води. Скільки води потрібно ще налити в бутель до повного його заповнення, якщо зараз в ньому 5 л води?

5 Порівняй.

3 л ☐ 9 л 19 л ☐ 28 л 44 л ☐ 90 л

Урок 103

1 Запиши вирази й обчисли їх:

- на скільки 9 л більше за 5 л;
- на скільки 15 л менше від 26 л;
- на скільки 100 л більше за 80 л;
- у скільки разів 12 л менше за 2 л?

2 Розв'яжи задачу.

У пляшку вміщується 1 л води. Скільки літрів води в трьох таких пляшках?

а) 2 л; **б)** 3 л; **в)** 4 л.

3 Розв'яжи задачу.

У відрі поміститься 10 л води. Скільки літрів води буде в двох відрах?

а) 10 л; **б)** 20 л; **в)** 15 л.

4 Дай відповідь.

У кухоль вміщається _____літрів води. Відро – це велика посудина, воно може вмістити _____літрів води. Склянка вміщає _____мл води.

Урок 104

1 Порівняй місткості:

- Відро 10 л, пляшка 2 л. Що більше? Що менше?
- Кухоль 1 л, стакан 0,5 л. Що більше? Що менше?

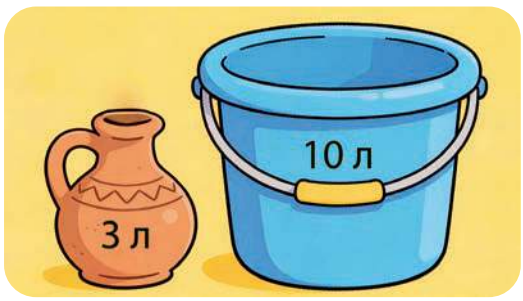
2 Поміркуй. Дай відповідь на питання.

Чи можна, маючи лише дві посудини місткістю 3 л і 5 л, набрати з крана лише 4 л води?

3 Розв'яжи задачу.

У пляшку вміщається 1 л води. Скільки пляшок потрібно, щоб набрати 5 л води?

4 Порівняй (>, <, =). Склади вираз і обчисли.

Прості текстові арифметичні задачі на зменшення та збільшення на кілька одиниць

Урок 105

1 **Простою називають сюжетну задачу, для розв'язування якої необхідно виконати одну арифметичну дію.**

Задача. *Господиня купила 12 помідорів, 5 помідорів вона використала на салат. Скільки помідорів залишилось у господині?*

Купила	Використала	Залишилось
 12	 5	 ?

У задачі нам відомо: У господині було 12 *помідорів*, 5 із них вона використала на салат. ***Це умова задачі. Вона має числові дані.***

Треба дізнатися: Скільки *помідорів* залишилось у господині? ***Це питання задачі. Воно вказує на шукане число.***

Розв'язування задачі: Щоб знайти, скільки *помідорів* залишилося у господині, потрібно від 12 *помідорів* відняти 5 *помідорів*, які вона використала на салат.

Розв'язання: 12 – 5 = 7 (пом.).

Відповідь: *7 помідорів*.

2 Прочитай задачу і розв'язування.

Господар посадив спочатку 7 кущів калини, а потім ще 4. Скільки кущів калини посадив господар?

Умова задачі: Господар посадив спочатку 7 кущів калини, а потім ще 4.

Питання: Скільки кущів калини посадив господар?

Розв'язування задачі: Щоб знайти, скільки кущів калини посадив господар, потрібно до 7 додати 4.

Розв'язання: 7 + 4 = 11 (к. кал.).

Відповідь: 11 кущів калини.

3 Розв'яжи задачу.

Петрик мав 8 олівців. 3 він поклав у пенал, а решту залишив на парті. Скільки олівців залишилося на парті?

4 Порівняй і постав знак >, < або =.

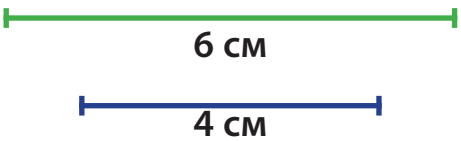
6 + 3 ☐ 10 8 – 4 ☐ 3 5 + 2 ☐ 7

Урок 106

1 Прочитай питання. Дай відповідь на них.

- Яка фігура має 3 кути?
- Яка фігура не має кутів і сторін?
- Що більше: квадрат зі стороною 5 см чи квадрат зі стороною 3 см?
- Чим відрізняється прямокутник від квадрата?

3 Накресли відрізок довжиною 6 см і відрізок довжиною 4 см. Порівняй їхні довжини.

2 Розв'яжи задачу.

На дереві було 15 яблук. 2 яблука впали на землю, з них 1 яблуко з'їла білочка. Скільки яблук залишилося на дереві?

4 Порівняй іменовані числа.

5 дм ☐ 5 см 41 см ☐ 4 дм

Урок 107

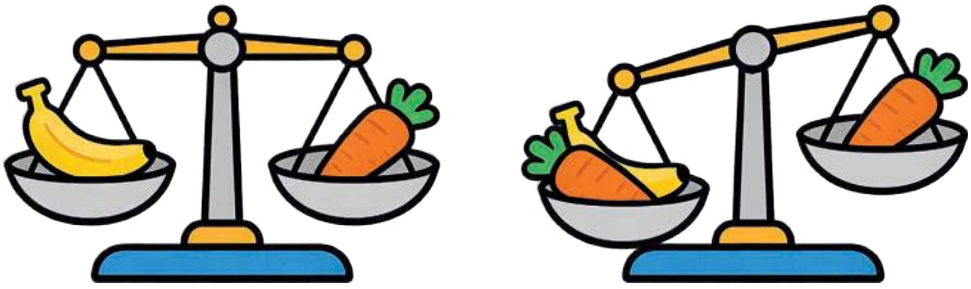
1 Розв'яжи задачу.

Учні зібрали 6 букетів ромашок і 3 букети волошок. Скільки всього букетів зібрали учні?

2 Порівняй іменовані числа.

3 см ☐ 3 м 17 дм ☐ 28 дм

3 Поясни малюнки. Де рівновага, а де нерівновага?

4 Обчисли.

2 · 3	2 · 5	14 : 2	2 · 6
12 : 2	16 : 2	18 : 2	2 · 8

Задачі на збільшення числа на кілька одиниць

Урок 108

1 Розв'яжи задачу.

У вазі було 6 тюльпанів. Додали ще 3. Скільки тюльпанів стало у вазі?

2 Обчисли.

4 збільш на 3	9 збільш на 4	12 збільш на 3
6 збільш на 2	7 збільш на 5	

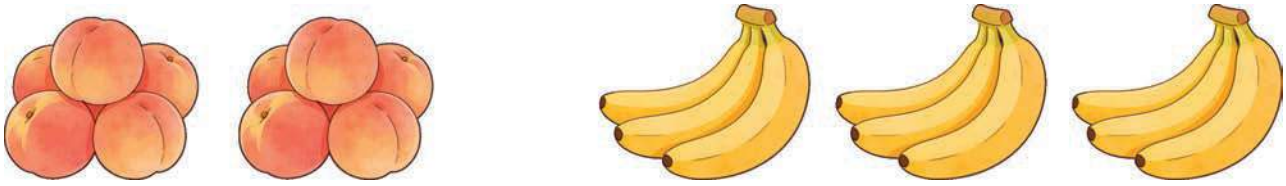
3 Накресли прямокутник зі стороною 2 см.

4 Розв'яжи задачу.

На полиці стояло 5 книжок. Поставили ще 2. Скільки книжок стало на полиці?

Урок 109

1 Розглянь малюнки. Порівняй овочі. Склади вираз на додавання.

2 Розв'яжи задачу.

На уроці малювання було 8 фарб. Принесли ще 4. Скільки фарб стало?

3 Накресли ламану, що складається з 5 відрізків, кожен з яких по 2 см. Яка довжина всіх відрізків?

4 Розв'яжи задачу.

У класі 10 хлопчиків, прийшло ще 3 нових учні. Скільки хлопчиків тепер у класі?

5 Обчисли вирази.

58 + 12	69 – 9	57 + 7	88 – 18
98 – 6	44 + 5	60 – 8	31 + 9

Урок 110

1 Розв'яжи задачу.

Першого дня продали 12 шоколадок, а другого – у 2 рази менше. Скільки шоколадок продали другого дня?

2 Обчисли.

7 збільш на 3	28 збільш на 2	63 збільш на 7
15 збільш на 4	40 збільш на 10	

3 Ширина книжки – 18 см, а зошита – на 4 см більша. Знайди ширину зошита. Варіанти відповідей:

а) 20 см; **б)** 22 см; **в)** 32 см.

4 Відріж смужку довжиною 6 см. Потім відріж ще одну, на 3 см довшу. Яка довжина другої смужки?

Задачі на зменшення числа на кілька одиниць

Урок 111

1 Розв'яжи задачу.

В автобусі їхало 18 пасажирів. На зупинці вийшло 6. Скільки пасажирів залишилось у салоні?

2 Обчисли.

9 зменш на 3	30 зменш на 10	100 зменш на 25
15 зменш на 4	50 зменш на 5	

3 Обчисли і дізнайся, скільки літрів рідини в кожній посудині.

8 − 7 | 9 − 7 | 10 − 6 | 6 − 4 | 3 + 4

4 Порівняй.

- На скільки 15 менше від 20?
- Яке число треба відняти від 14, щоб стало 9?

Порівняй:

- 17 і число, зменшене на 3;
- 10 і число, зменшене на 4.

Урок 112

1 Розв’яжи задачу.

У відрі 8 л води. Чи вистачить її, щоб наповнити три двохлітрові банки?

2 Розв’яжи задачу.

Довжина мотузки 30 метрів. Її обрізали на 10 метрів. Яка довжина залишилась?

3 Обчисли значення виразів.

39 –15 7 + 3 + 4 21 + 67 9 – 7 + 8

4 Розглянь малюнок. Знайди зайві предмети за формою.

5 Розв’яжи задачу.

У Марійки було 12 олівців, 5 вона подарувала подрузі. Скільки олівців у Марійки залишилось?

Урок 113

1 Обчисли вирази.

10 – 3	18 – 6	25 – 4
70 – 20	40 – 7	59 – 9

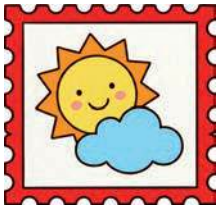
2 Розв'яжи задачу.

У банці було 10 склянок води. Злили 4. Скільки води залишилось?

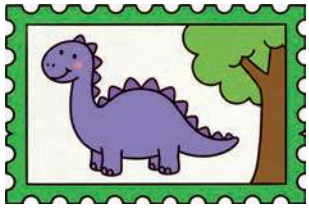
3 Накресли трикутник і чотирикутник. Яка фігура має більше кутів? Сторін?

4 Розв'яжи задачу.

У Галинки було 15 марок. Вона купила ще 12 нових. Скільки марок стало у Галинки?

Було 15 марок

Купила 12 марок

5 Обчисли.

12 + 5	31 – 10	45 – 4	25 + 5

6 Визнач час.

Задачі на дві дії

Урок 114-115

1 **Задачі на дві дії** – це задачі, у яких, щоб знайти відповідь, потрібно виконати **дві послідовні арифметичні дії** ***(додавання, віднімання, множення або ділення)***. Такі задачі вчать мислити послідовно, знаходити план розв'язання і перевіряти результат.

Алгоритм розв'язування задач на дві дії.

- **Уважно прочитай задачу.**
- **З'ясуй, що відомо і що потрібно знайти.**
- **Склади план розв'язання: що знайдемо спочатку, а що потім.**
- **Запиши обчислення.**
- **Дай відповідь.**

2 Розглянь зразок.

Задача. *У кошику було 8 яблук. Додали ще 5, а потім 4 з'їли. Скільки яблук залишилось?*

В умові задачі 2 невідомих, отже задача має розв'язуватися 2-ма діями.

Розв'язання:

- *Скільки яблук стало у кошику?*

8 + 5 = 13 (ябл.) *– стало.*

- *Скільки яблук залишилося у кошику?*

13 – 4 = 9 (ябл.) *– залишилося.*

Відповідь: 9 яблук залишилося у кошику.

Розв'язання задачі можна записати виразом:

(8 + 5) – 4 = 9 (ябл.) - **дією в дужках відповімо на перше запитання, а другою дією відповімо на запитання задачі.**

3 Розв'яжи задачу.

Відрізок завдовжки 10 см подовжили на 5 см, а потім вкоротили на 3 см. Якої довжини став відрізок? Розв'язання запиши виразом.

4 Обчисли письмово.

Від числа 58 відняти різницю чисел 27 і 14.

5 Склади з виразів на множення по 2 вирази на ділення.

2 · 6 = 12 2 · 5 = 10 2 · 4 = 8

Урок 116

1 Розв'яжи задачу з допомогою вчителя.

У першому автобусі на екскурсію поїхали 54 особи, а в другому автобусі на 14 осіб менше, ніж у першому. Скільки всього людей вирушило на екскурсію в двох автобусах?

54 особи **?, на 14 осіб менше**

Разом — ?

2 Розв'яжи задачу за планом.

Було 20 книжок. 5 віддали в бібліотеку, а 3 подарували. Скільки книжок залишилось?

План розв'язування.

1. Скільки книжок віддали в бібліотеку і подарували разом?

2. Скільки книжок залишилося?

3 Постав до умови задачі запитання і розв'яжи її.

У зоопарку 6 мавпочок і 4 жирафи. Привезли ще 3 нових мавпочки.

4 Обчисли.

$6 \cdot 2 + 5 \cdot 2$	$1 \cdot 1 + 9 \cdot 2$	$9 \cdot 2 - 8 \cdot 2$	$18 : 2 + 14 : 2$
$7 \cdot 2 + 2 \cdot 2$	$4 \cdot 2 - 2 \cdot 3$	$2 \cdot 9 + 2 \cdot 10$	$16 : 2 - 12 : 2$

Урок 117

1 Розв'яжи задачу.

Мама купила 12 пиріжків, 4 з'їли, а 3 залишили для бабусі. Скільки пиріжків залишилось?

2 Склади задачу, щоб розв'язувалася таким виразом: ***(7 + 3) – 5***. Розв'яжи її.

3 Склади вирази за зразком. Обчисли.

18 : 2 = 9
9 · 2 = 18
2 · 9 = 18

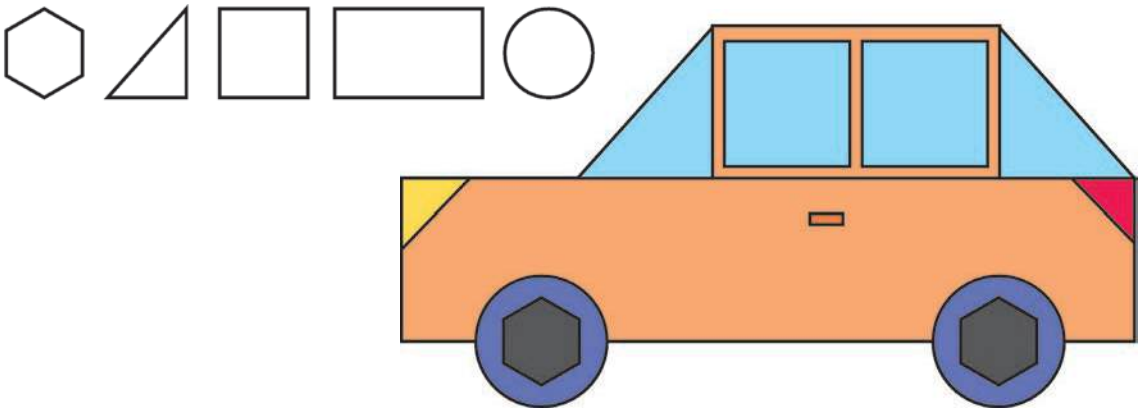
14 : 2 = 7

12 : 2 = 6

4 Відрізок завдовжки 11 см подовжили на 5 см, а потім вкоротили на 3 см. Якої довжини став відрізок? Який з виразів відповідає умові задачі?

а) 11 + 5 + 3 = 19 см; **б)** 11 + 3 – 5 = 9 см; **в)** 11 + 5 – 3 = 13 см.

5 Знайди всі ці фігури на малюнку?

Урок 118

1 Розв'яжи задачу.

У магазині продається сік лише в літрових або дволітрових пакетах. Михайло купив 2 однакових пакети соку. Скільки літрів соку він міг купити?

Варіанти відповідей:

а) 2 л або 4 л; **б)** 3 л; **в)** 4 л; **г)** 2 л.

2 Склади задачу, щоб розв'язувалася таким виразом: ***(8 + 2) – 3***. Розв'яжи її.

3 Обчисли вирази.

35 + 24 – 20	80 – 40 + 10	9 + 6 + 5	100 – 30 – 20
7 + 8 – 5	42 – 12 + 8	16 + 4 – 5	50 – 25 + 10

4 Розв'яжи задачу.

Заєць важить 4 кг, а пес – 37 кг. На скільки кілограмів пес важчий, ніж заєць?

Урок 119

1 Розв'яжи задачу.

У коробці 5 червоних, 7 зелених і 3 синіх кульки. Якщо вийняли 4 кульки, то чи може серед них не бути синьої?

2 Запиши в сантиметрах.

5 дм 4 см	7 дм 3 см	2 дм 2 см	7 дм
1 м	3 дм	10 дм	5 дм 1 см

3 Розв'яжи задачу.

У коробці було 40 олівців. 15 віддали першокласникам, а ще 10 – учням 2 класу. Скільки олівців залишилося? Розв'язання запиши у вигляді виразу.

План розв'язування:

1. Скільки олівців віддали учням 1 і 2 класів?

2. Скільки олівців залишилося?

4 Накресли відрізок завдовжки 8 см, потім зменш його на 3 см. Яка довжина нового відрізка?

5 Обчисли.

7 + 7 – 5	19 – (8 – 4)	20 – 1	10 + (11 – 9)

Урок 120

1 Обчисли.

35 см – 3 см = ☐ дм ☐ см

16 см : 2 = ☐ см

13 см +1 см = ☐

2 Накресли прямокутник зі сторонами 8 см і 2 см.

3 Розв'яжи задачу.

Баба посадила 3 гарбузи, а дід – на 2 більше. Потім коза з'їла один. Скільки гарбузів залишилось?

4 Розв'яжи задачу.

На подвір'ї було 2 качки і 2 каченят, а селезнів – на 8 більше. Скільки всього птахів було на подвір'ї?

5 Обчисли.

50 + 1	7 + 32 + 1	67 – 2	75 – 5 – 10
83 + 3	90 – (20 + 10)	26 + 4	70 + 30 – 40

Урок 121

1 Розв'яжи задачу.

У Сашка було 10 цукерок. Він віддав 3 братові. А мама дала братові ще 2 цукерки. Хто має більше цукерок: Сашко чи брат?

2 Запиши вирази й обчисли їх.

- Суму чисел 8 і 5 зменш на 3.
- Різницю чисел 15 і 7 збільш на 9.
- Різницю чисел 21 і 8 збільш на 4.
- 89 зменш на суму чисел 25 і 5.

3 Накресли відрізок довжиною 4 см. Накресли другий відрізок, на 3 см довший. Знайди різницю їхніх довжин.

4 Обчисли.

8 + 4 – 3 18 – (6 – 4) 21 – 3 12 + (10 – 9)

Урок 122

1 Розв'яжи задачу.

У кошику 7 лимонів, а апельсинів — на 2 більше. Скільки апельсинів у кошику?

2 Розв'яжи задачу.

У двох коробках лежали цукерки. В одній коробці було 16 цукерок, в другій – стільки ж. Діти з'їли 12 цукерок. Скільки всього цукерок залишилося у двох коробках?

Було		З'їли	Залишилося
 16	 стільки ж	 12	 ?

3 У прямокутника довжина 5 см, ширина 3 см. Збільш довжину на 2 см. Накресли такий прямокутник.

4 Здійсни перетворення.

5 дм 8 см = ☐ см
2 м 5 дм = ☐ дм
70 см = ☐ дм
65 дм = ☐ дм ☐ см

Урок 123

1 Розв'яжи задачу.

На першій ділянці посадили 40 кущів чорної смородини і 20 кущів червоної, на другій – 36 кущів чорної смородини. На скільки менше кущів смородини посадили на другій ділянці, ніж на першій?

План розв'язування:

1. Скільки всього смородини посадили на першій ділянці?

2. На скільки менше кущів смородини посадили на другій ділянці?

2 Обчисли.

64 + 5 32 – 30 45 + 20 + 1 67 – (28 + 2)

3 Добери числа.

☐ – 70 = 5 ☐ + 6 = 50 40 – ☐ = 7 70 + ☐ = 77

4 Розв'яжи задачу.

У класі 10 дівчаток, а хлопчиків на 3 більше. Скільки хлопчиків у класі?

Урок 124

1 Розв'яжи задачу.

У зоопарку було 5 тигрів, а левів – на 2 більше. Скільки всього тигрів і левів у зоопарку?

2 Обчисли.

39 – 6 69 + 45 70 – 50 – 10 18 + (39 – 7)

3 Накресли перший відрізок довжиною 4 см, а другий – у 2 рази довший.

4 Розв'яжи задачу.

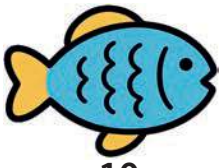
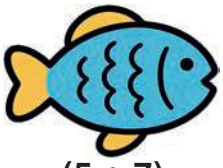
На одній гілці сиділо 3 горобці, на другій – на 4 більше. Скільки всього горобців сиділо на першій і другій гілках?

Урок 125

1 Накресли відрізок завдовжки 1 дм 1 см.

2 Розв'яжи задачу.

У Олега було 10 рибок. В зоомагазині хлопчик купив ще 5 рибок, а потім ще 7. Скільки рибок стало у Олега ?

Було	Купив	Стало
 10	 (5 + 7)	?

3 Розв'яжи задачу.

На обід у шкільній їдальні витратили 5 кг цибулі, 7 кг моркви, а картоплі стільки, скільки цибулі і моркви разом. Скільки кілограмів картоплі витратили?

4 Обчисли.

2 · 3	10 : 2
2 · 7	8 : 2
2 · 9	6 : 2
2 · 5	4 : 2
2 · 8	20 : 2

Урок 126

1 Розв'яжи задачу.

З городньої ділянки зібрали 50 ящиків помідорів. 9 ящиків відправили в магазин, а 8 – у їдальню. Скільки ящиків помідорів залишилося?

2 Розв'яжи задачу.

У вазі було 6 троянд і 7 лілій. 5 квітів поставили в іншу вазу. Скільки квітів залишилось у вазі?

3 Розв'яжи задачу.

На дереві сиділо 8 горобців, а потім прилетіло ще 5. Після цього 4 пташки полетіли. Скільки горобців залишилось?

4 Порівняй іменовані числа (>, <, =).

7 дм ☐ 17 см 7 см ☐ 9 м 6 дм ☐ 6 м

52 см ☐ 4 дм 2 дм ☐ 2 см 5 мм ☐ 4 см

Відрізки

Урок 127

1 Як можна назвати лінії на малюнку?

2 За допомогою лінійки накресли відрізок АВ довжиною 6 см.

3 Розв'яжи задачу.

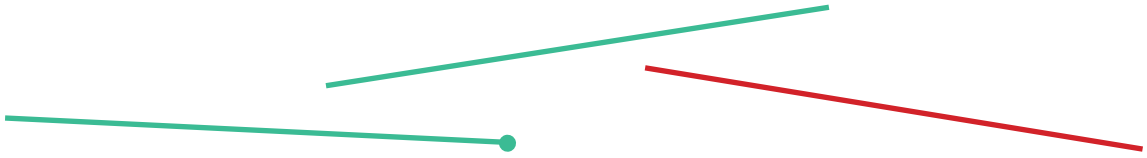
Відрізок АВ дорівнює 12 см. Точка С ділить його на дві частини, одна з яких дорівнює 5 см. Знайди довжину другої частини. Який з виразів правильний?

а) 12 – 5 = 7 (см); б) 12 + 5 = 17 (см); в) 12 : 2 + 5 = 11 (см).

4 Побудуй три відрізки: 3 см, 5 см і 8 см. Перевір, чи можна з них утворити трикутник (поясни чому).

Урок 128

1 Знайди зайву лінію. Поясни.

2 Накресли та поділи відрізок АВ на дві рівні частини, познач середину точкою М.

3 Відрізок AB = 5 см, а відрізок CD = 8 см. Знайди суму їхніх довжин.

4 Відрізок MN дорівнює 18 см. Точка K – середина відрізка. Знайди довжину MK. Запиши розв'язання виразом.

5 Побудуй відрізок CD, який на 2 см довший за відрізок AB з вправи 3.

Урок 129

1 Відрізок AB на 3 см коротший за відрізок KM, який має довжину 10 см. Знайди довжину AB.

2 Порівняй (>, <, =).

25 + 11 ☐ 42 – 12

76 – 5 + 3 ☐ 24 – 12 + 2

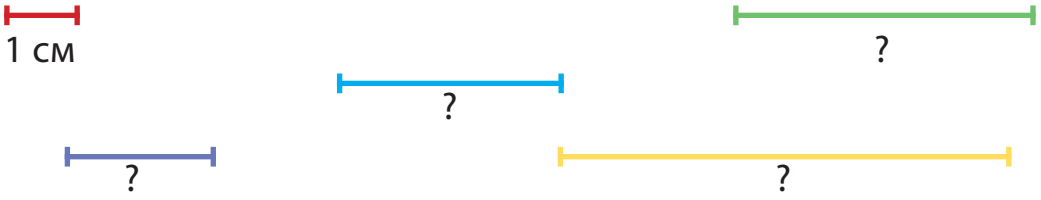
8 : 2 ☐ 18 : 2

16 : 8 ☐ 2 · 5

3 Відрізок MN = 1 дм 5 см, а AB= 15 см. Перевір, чи рівні відрізки.

4 Накресли відрізок AB = 1 дм. Познач точку C – середину відрізка. Знайди довжину AC і CB.

5 Виміряй відрізки. Запиши їхні довжини у зошит.

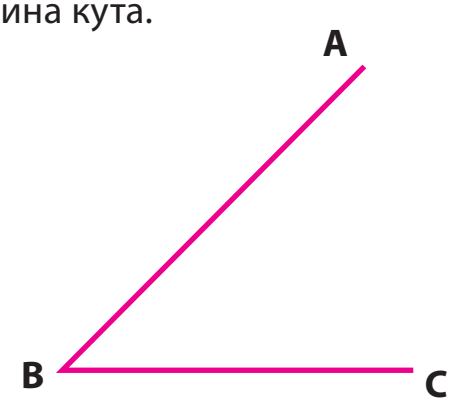
Кути

Урок 130

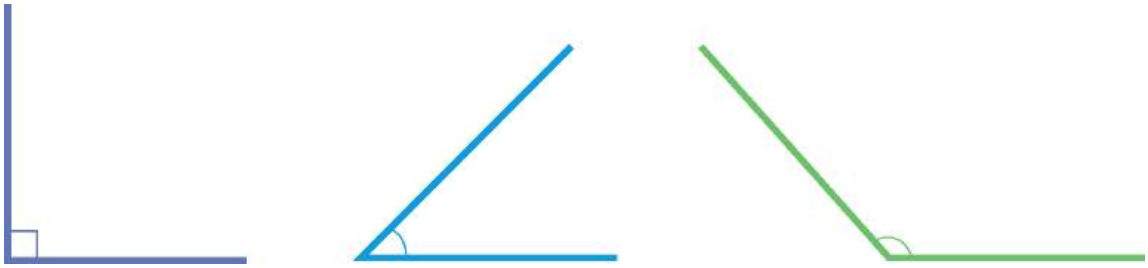
1 **Кут** — це фігура, утворена двома променями, що виходять з однієї точки. **Точка**, з якої виходять **промені**, називається **вершиною кута,** а **промені — сторонами кута.**

Позначають кут трьома літерами, наприклад:

∠**ABC**, де **B** — вершина кута.

Різновиди кутів:

Прямий кут **Гострий кут** **Тупий кут**

2 Кути вимірюють у градусах (°) за допомогою транспортиру.

- У прямому куті – 90°.
- У розгорнутому – 180°.
- Повний оберт навколо точки – 360°.

3 Дай відповідь на запитання.

- Який кут більший: 60° чи 120°?
- Який кут утворюють стрілки годинника о 3:00?
- Чи може гострий кут дорівнювати 100°?
- Який кут утворюють сторони квадрата?

4 Побудуй за допомогою транспортира кут 40°.

Урок 131

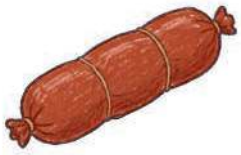
1 Знайди у класі предмети, у яких є прямі або гострі кути. Наприклад, кут зошита, кут вікна, кут стола – це прямі кути.

2 Побудуй прямий кут і познач його літерами AOB.

3 Сума двох кутів дорівнює 90°. Один із них – 35°. Знайди інший.

4 Розв'яжи задачу.

Ольга купила ковбасу за 45 грн і хліб за 20 грн. Скільки всього грошей витратила Ольга?

Урок 132

1 Побудуй тупий і прямий кут за допомогою косинця.

2 Накресли три відрізки так, щоб:
- перший був 5 см;
- другий — у 2 рази довший за перший;
- третій — на 3 см коротший за другий.

Виміряй їх і перевір свої обчислення.

3 Побудуй кут 70°, а потім інший, на 20° менший.

4 Намалюй малюнок, у якому будуть кути різних видів (гострий, тупий, прямий, розгорнутий).

5 Поясни, як можна за допомогою аркуша паперу побудувати прямий кут без транспортира.

Урок 133

1 Побудуй кут $\angle AOB = 35°$

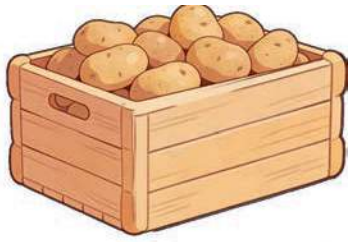
2 Виміряй кути в геометричних фігурах на малюнку. Визнач, який з кутів є гострим, який – тупим, а який – прямим.

3 Накресли трикутник і виміряй усі його кути.

4 Склади задачу за малюнком.

30 кг

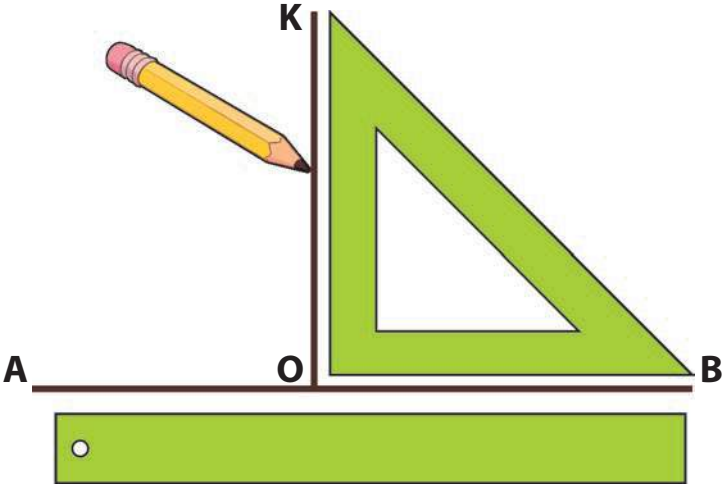

?, на 12 кг важче

5 Накресли тупий кут. Познач його буквами.

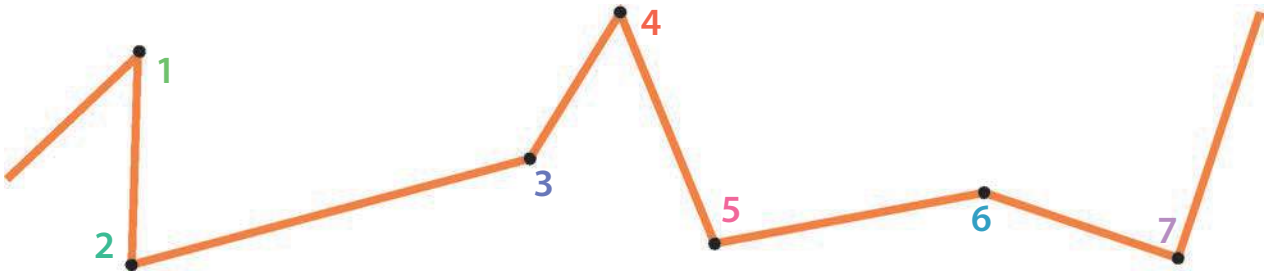
Урок 134

1 Розглянь кути.

∠AOK і ∠KOB — **прямі кути.**

2 Користуючись косинцем, визнач вид кута 3; 5; 7.

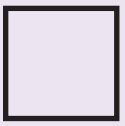
3 Накресли **гострий кут** за допомогою косинця.

4 Склади власну задачу на вимірювання кутів.

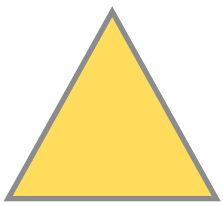
Геометричні фігури. Багатокутники

Урок 135-136

1 Прочитай. Розглянь приклади фігур.

Назва	Кількість сторін	Приклад
Трикутник	3	
Чотирикутник	4	
П'ятикутник	5	
Шестикутник	6	

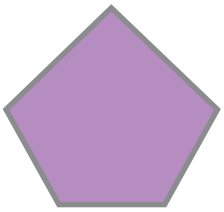
2 Скажи назви цих фігур.

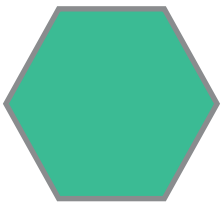
№ 1

№ 2

№ 3

№ 4

Це багатокутники.

- Скільки сторін у багатокутника під № 4?
- Скільки вершин у багатокутників під № 2 і № 1?
- Скільки кутів у багатокутника під № 3?

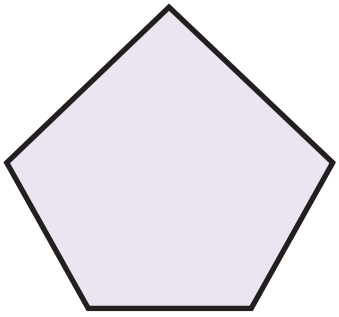
3 Назви багатокутники, які мають:

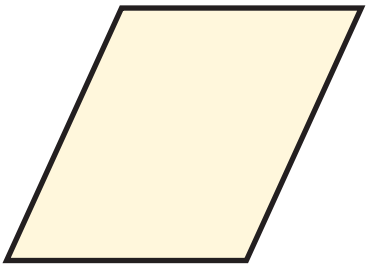
3 сторони; 4 сторони; 5 сторін; 7 сторін.

4 Побудуй трикутник зі сторонами 4 см, 5 см і 6 см.

Урок 137

1 Намалюй у зошиті ці геометричні фігури. Проведи у багатокутниках відрізки так, щоб вони поділилися на трикутник і чотирикутник.

2 Розв'яжи задачу.

У третьому класі 20 учнів. За кожною партою сидять по 2 учні. Скільки парт потрібно?

3 Намалюй малюнок із різних багатокутників (будиночок, квітка, сонце тощо).

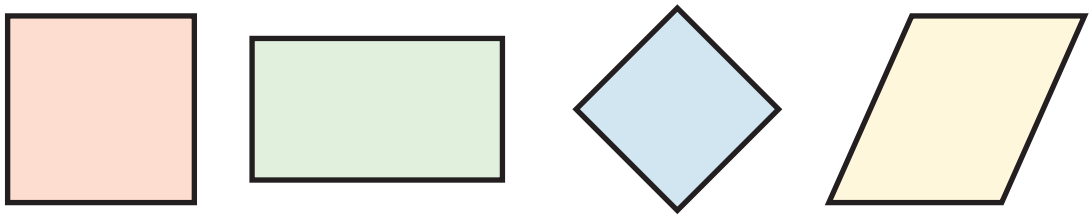
4 Склади власну задачу про багатокутник і розв'яжи її.

5 Визнач, які багатокутники можна побудувати, якщо відомо:

3 сторони; 4 сторони; 5 сторін.

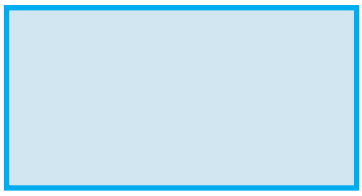
Урок 138

1 Як називаються фігури, зображені на малюнку?

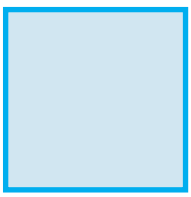

Це — чотирикутники.

Пригадай, чому вони мають таку назву. (Кожен чотирикутник має 4 кути.) Більш детально познайомимося з чотирикутниками, що мають прямі кути.

Прямокутник – це чотирикутник, у якого всі чотири кути прямі (дорівнюють 90^0).

Квадрат – це чотирикутник, у якого всі сторони рівні та всі кути прямі.

2 Якщо до чотирикутника додати ще одну вершину, який багатокутник отримаємо?

3 Побудуй квадрат зі стороною 3 см.

4 Побудуй прямокутник, у якого довжина 6 см, а ширина – 3 см.

Коло. Круг

Урок 139

1 **Коло** – це лінія, всі точки якої розташовані на однаковій відстані від однієї точки (центра).

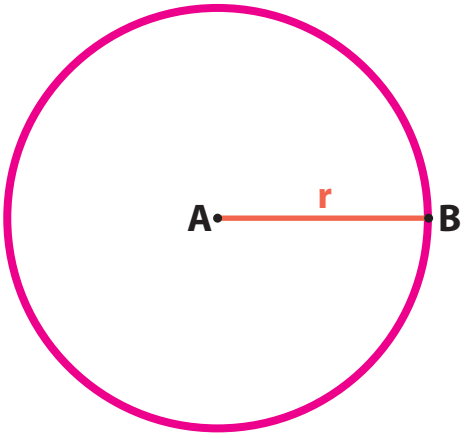
Круг – це частина площини, обмежена колом.

Центр кола – це точка, що знаходиться посередині.

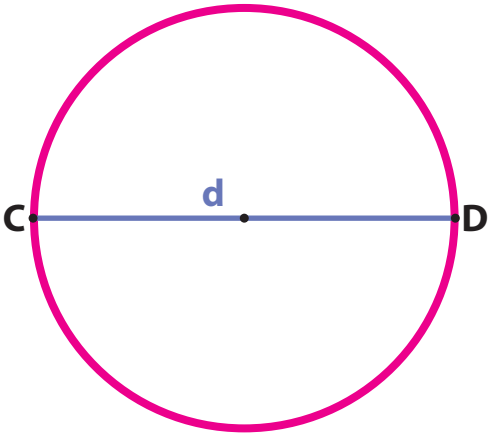
Радіус (r) – це відрізок, який сполучає центр кола з будь-якою точкою кола.

Діаметр (d) – це відрізок, який проходить через центр кола та сполучає дві точки кола.

Діаметр удвічі більший за радіус: d = 2 r

AB (r) — радіус

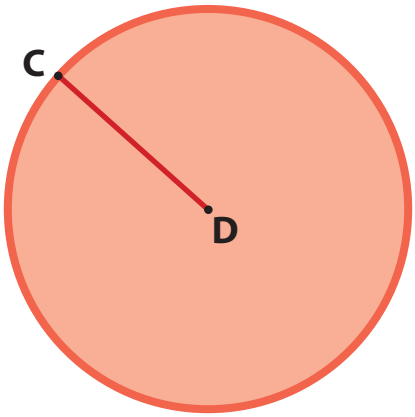
CD (d) — діаметр

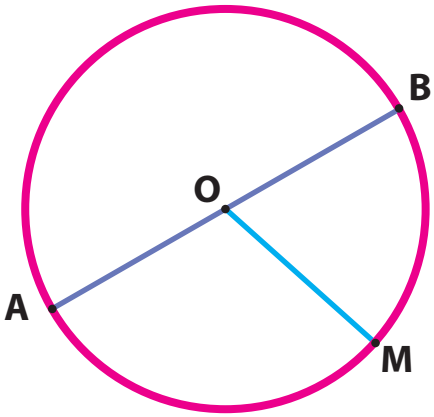
2 Скільки кіл зображено на малюнку? Скільки кругів?

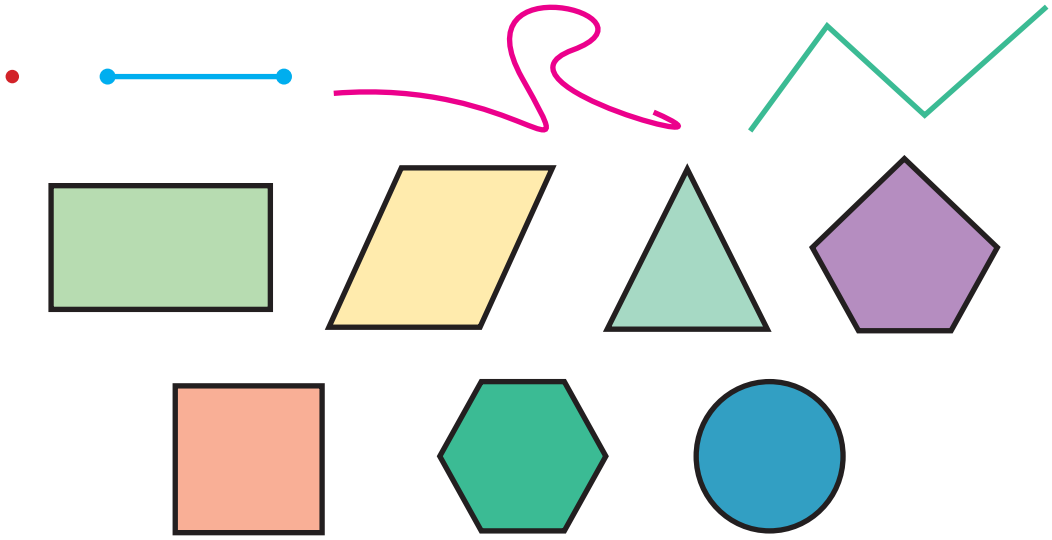
Що спільного і що відмінного між колом і кругом?

3 Покажи на малюнку: коло; круг; центр; радіус; діаметр.

4 Назви геометричні фігури. Що ти про них знаєш?

Урок 140

1 Накресли прямокутник **ABCD** зі сторонами 5 см і 3 см.

Довжина – це довша сторона.
Ширина – це коротша сторона.
Периметр – це сума всіх сторін фігури.

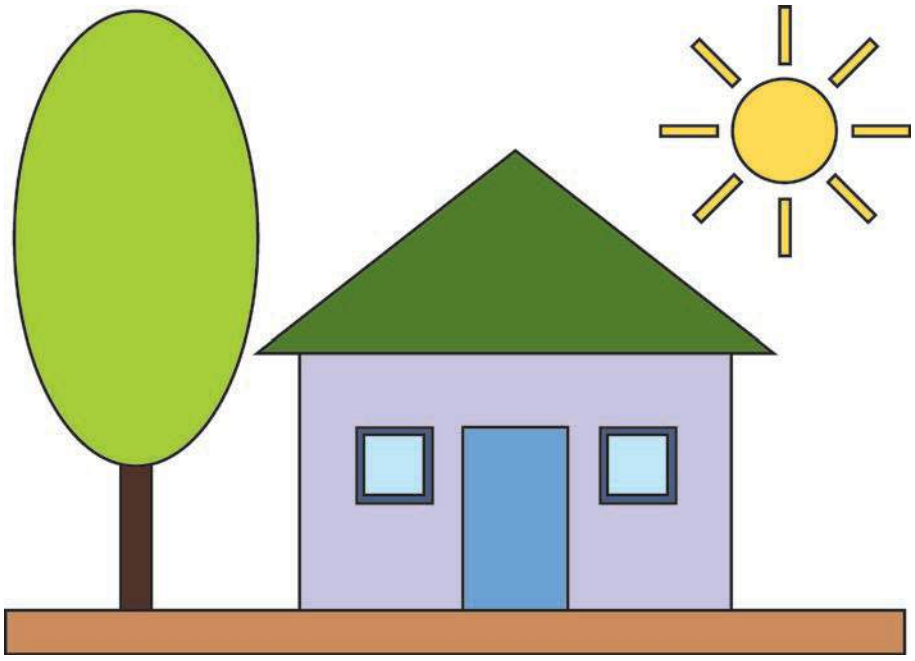
2 Накресли відрізок завдовжки 12 см. Поділили його на 2 рівні частини. Яка довжина кожної частини?

3 Дай відповіді на запитання.

- Скільки сторін має прямокутник?
- Скільки у прямокутника кутів?
- Які сторони прямокутника рівні?
- Чи є квадрат прямокутником?
- Чи можна провести через одну точку кола два різні радіуси?
- Чи може діаметр бути коротшим за радіус?

4 Назви геометричні фігури, з яких створено малюнок.

ЗМІСТ

Нумерація в межах 100 4
Додавання і віднімання в межах 100 без переходу через розряд 11
Додавання і віднімання в межах 100 з переходом через розряд 19
Письмове додавання без переходу через розряд 32
Письмове віднімання без переходу через розряд 34
Письмове додавання з переходом через розряд 36
Письмове віднімання з переходом через розряд 39
Перевірка додавання 43
Перевірка віднімання 46
Множення і ділення 48
Таблиця множення числа 2 53
Ділення 60
Таблиця ділення на 2 66
Парні і непарні числа 71
Іменовані числа. Міри вартості 86
Міри довжини 92
Час: доба, тиждень, місяць, рік 97
Міри маси 108
Місткість. Літр 111
Прості текстові арифметичні задачі на зменшення
та збільшення на кілька одиниць 114
Задачі на збільшення числа на кілька одиниць 117
Задачі на зменшення числа на кілька одиниць 119
Задачі на дві дії 122
Відрізки 132
Кути 134
Геометричні фігури. Багатокутники 138
Коло. Круг 141